

WWW.U...
УНИВЕРЗИТЕТ

СВЕСКА XI.

Сарајево, Новембер 1895.

год. IX.

Власник: АЕМ. Консисторија.

Уредник: Ст. Н. Давидовић, протојереј

ЗАПИСИ ИЗ ПАСТИРСКОГ БОГОСЛОВЉА.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије Архимандрит Борис. Превео Григорије А. Николић свештеник у Митровици.
(Наставак).

О искушењима и тешкоћама, које се срећају у пастирској служби.

Онај, ко није наступио још на поље пастирске делатности, не може знати свију тешкоћа, које су скопчане са частним испуњавањем пастирске дужности; тим не мање неопходно му је имати општу представу с том, т. ј. о тешкоћама и препрекама, које га могу срести на пољу његове службе; у противном случају, он велико лађи, неспремној за бурну непогоду, при самом наступању лако може бити ослабљен и одбачен натраг првим вихором, који га сретне.

Св. Писмо често даје опомене односно ових тешкоћа служитељима Слова Божја, као на пр. у 2 Тим. IV, 5; 2 Тим. II, 3; Јов, XV, 20; XVI, 33 и др.

Пастирско дело захтева самоодрицања, без којег оно нема смисла. Живот истинитог пастира је стално пожртвовање, које се простире на све, што му припада.

Млад пастир, са часним неустранимим срцем знајући важност свога позива и у што време величину Деснице, на коју се он подупире, дужан је приправити себе на искушења; које велико и достојно дело нема својих искушења?

По овоме, ми ћемо се постарати да разгледамо неке од тешкоћа и искушења, скоро неизлечних за онога, ко, као служитељ Христа, особито је позван *злоупотребити*, *акко добрих воли* Исусъ Христовъ (Тим. 2, 3).

а) Противљење света и људи, привржених свету, божанственој истини.

Сви људи осећају нужду у истини и знају, да је она неопходна за њих; али кад се истина непосредно појави њиховом унутрашњем сазнању, то се срета овде јако противљење, и ради одолевања овог противљења пастир нема другог оружја, осим истине, разума, Слова Божја. У овој борби са могућим противљењима зле воље он брзо изгуби поуздање према својим властитим човечјим силама. Да без умора навешћу је истину срцу и савести људи, какво било да било њихово упорство, на како било разнолико и удешено непријатељство света против истине, пастир осећа нужду у помоћи божанствене благодати, — иначе ће брзо ослабити у борби.

в. *Опасности бишип не јасан у својим речима, дјелствима и мотивима.* Такова је на име опасност без престанка грозила хришћанским учитељима у време апостола. Али код пастира мора бити једна само брига, *како да угоди Господу*; јер мотиви његовог деловања не могу бити сасвим јасни људима; а спољашња деловања су само афористични изрази његовог карактера, често зависећи од околности.

Свештеник је дужан бити свагда веран Богу и свому позиву, ма да би ову верност држали за малену, ограничену ревност, деловања, заданута љубављу према ближњим, за појаву самољубља. Нека он васпита у себи великодушну снисходљивост и трпљење, у које ће утонути, као у мору, све сумње, клевете и злобни нападаји непријатеља.

с. *Најенергичнији напори пастира често остају како се чини, безплодни.* Тако су говорили једном ученици Господа: *сеу ноћ смо се трудили и ништа не узвратисмо, али чули су заповест: хајде на дубину и баците мреже своје те ловите; и мреже*

им се подераше од мноштва риба (Лук. V, 4—6). Већ једни немири и разочаравања, која се одкривају од младог свештеника при вођењу проповедничког дела, бивају често врло тешки. Други много се труде о предходном приправљању проповеди: можда, моли се о својој проповеди, гаји надање, да ће имати успеха. Но будући опрезан и уверен у успеху до наступања времена, кад ће проповедати, где он се пење на катедру, — и његова се реч показује тромом, без живота и безплодном. Уображење његово сасвим је зането сопственом слабашћу, неудаћом. Њему се чини, да није позван проповедати, да би се показао бољим, више способним и корисним на другом којем месту, него на црквеној катедри. Један врло даровити проповедник говораше о времену своје младости, кад је он тек ступио на своје поље: „у вече онога дана, кад сам држао проповед, једва сам могао гледати у лице свакоме, које ме је слушао, јер сам видео написано на овим лицима недостатке свога дела, које сам извршио тај дан“. Бог може допустити младом пастиру да се мучи на тај начин целе године, не давајући му спољашњих доказа успеха његове делатности. Парохије, суседне с његовом сопственом, могу откривати у себи јавне знаке препорођаја духовног живота, а његова парохија остаће сличном безплодном комаду земље сред зеленог луга. Ми показујемо на ово, као на особити род искушења; и ово највеће искушење за неке свештенике, ма да друга, можда, иду више лакшим и пријатним путем.

д). *Смрт нераскајаног грешника у ив реној пастиру парохији.*

Свакако, нико не може знати унапред вечног суда правде и љубави Божје;

ипак могу бити случајеви, кад ће који из пастве да се пресели из овог живота, не показујући у души својој ни најмањег знака покајања или препорођеног живота у Богу. У таким случајевима свештеник се не може без унутарњег немира питати да ли би било све једно, да сам више бриге уложио овом човеку?“

е). *Ревнодушност према вери пастве и назадак побожности међу њима.* Свештеник може бити назначен на такову парохију, у којој се религиозни живот налази у потпуном назадку. У таковом случају, ако свештеник покуша да узме сво бремене старања о препорођају духовног живота у парохији на себе једнога, то ће га без сумње оно угушити; и много пре, но што ће успети да нађе средство против зла, он неизбежно пада под тешкоћом сопствених бесплодних напора да оживи оно, што један Бог само може да установи.

ф). *Изванредна искушења и гоњења.* Положај хришћанске цркве није положај мира и тишине: времена немира и гоњења могу изнићи у сваком моменту. Може бити, ово је спасоносно за цркву, да се од времена до времена подвргава притисцима и гоњевима, као што то видимо у историји првих векова хришћанства. Без изузетка кад наступе кадшто немирна времена војне, која, за време барем, показује очишћавајући и узвишујући утецај на цркву, у опште говорећи, ми живимо у тако мирним и тихим данима, да по невољи долазимо на мисао, да је такав на име свагдашњи положај ствари; али промена у овом свету може да се јави исто тако изненада, као што се јавља бура, и пастир заједно с народом може без очекивања подпасти и великим искушењима, опасностима, несрећама. У погледу овога неопходно му је за раније

да се приправи за времена великих искушења, да не бега кад види опасност, као најамник. Он је дужан васпитати у себи нешто слично духу древног мучеништва, готовост да пострада за своју паству и заједно с њом, какво су својство открили многи истинити служитељи цркве у периоде особито тешких искушења за њих. Према показаним спољашњим искушењима можно је односити више обично, ма да кадшто и не мање жестоко искушење, проузрочено ништавошћу жалења и у опште материјалним сметњама, које често стварају више немира и муке способном и достојном пастиру. Ако паства не усвоји више високог и здравог погледа на овај предмет, то ће у свештенство неизбежно продрети нижа сорта људи, — људи, недостојних у умном и нарственом одношају, што ће да проузрокује цркви не малу штету.

г). *Немилосрдности у сопственом срцу пастира, која изниче из непроменљивог и блискога узajмичког додира са највишим религиозним предметима.*

Искушење ово више је од унутарњег карактера, од до сад споменутога од нас. За објашњење оваке немилосрдности и ревнодушности према религији можно је показати на познати психолошки закон, по коме пасивни утисци, т. ј. који долазе с поља у душу човека, од честога понављања постепено слабе и постају без осећаја; тада као што, напротив, активни положаји, т. ј. положаји, узрок којих лежи у дубини самога духа, баш као и активне навике (т. ј. навике према познатом роду дјејствија) стичу кроз вежбање све већу и већу силу. Закон овај прилажемо не само ка телесној (психофизичкој) страни бића и живота човека, него и чисто духовној. Тако, чувство туге

и страдања отупи се, ако беде често стижу човека; у исто доба као што наклоност добрим делима постепено расте услед честог њеног задовољења. На слични начин и пасивни, чисто теоретички одношај добротворности и највишим духовним истинама, ма да би писали о њима читаве дивне, трактате, помаже образовању навике без утецаја да се односи нравственим питањима, т. ј. навике примати и усвајати истину једним умом, не стављајући је правилом за вољу; напротив, активно вежбање у вери и добротворности даје им већу силу и сталност. Није нужде дуго да се зауставимо на расуђивању штетних последица ове нравствене немилосрдности, која, при свом дугом трајању неизбежно рађа неискреност и лицемерност и, слично ноћном мразу, убија прави религиозни живот. Излечити се од ње можно је само кроз вежбање у практичкој побожности и у енергичној, живој, личној делатности ван цркве и катедре.

h). *Искушење предности учено-литерарних и у опште умних занимања другим видовима пастирске делатности.*

Млад свештеник особито бива склоњен да се подвргне саблазни, излазећи из те мисли, да што бољу репутацију добије он, као проповедник, или као писац тим више може он да донесе користи. Но ако свештеник осећа, да љубав, која га прождире књижевним занимањима, почне господарити над њим и уједно с тим почне растити нерасположење више практичким пастирским дужностима, то нека се он обрати своме срцу и запита себе, да ли часно чини он у одношају своје дужности. Други свештеник у почетку службе не ће желети да се задовољи простом речи, но ће пасти у искушење да добије репутацију сјајног говорника; или бива да

је занет којим озбиљним ученим радом; па како он може да се растане од њега, да походи сиромашну породицу и с учешћем да саслуша једна туговања? . . . Он се предаје искушењу и остаје код куће, и то води образовању у њему сталне навике, да је код куће у то време, кад паства осећа потребу у његовом писуству. Али у напредак он ће бити принуђен да појми, да ма да ће се, по падању у искушење, његове проповеди чинити више сјајнима и лепорекима, али за то ће у њима бити мање деловања и силе, и срца пастве постепено ће се одбити се од њега.

i). *Жеља да избегне тежкоће пастирске службе кроз више лаки и самоугодни одношај својим дужностима.*

Човек способан може да нађе, да се ради испуњења пастирских дужности не захтева особито већег напора и приуговорљивости од њега, да је довољно мањег упоређујући напора, да задовољи нужде своје пастве; и на тај начин, прелазећи од мисли ствари, он постепено понижава своје пастирско знамење: ставља се, неспособним да посвети сву своју енергију вођењу свога дела; не ради о приуговорљивости испуњавању своје службене дужности, навикава се на безбрижност, губи дух самоодрицање и гледа на своју службу одвише лако. И ипак, обраћајући пажњу на своје природне способности и дарове, он сазнаје, да је ипак бољи пастир, него многи други, и тиме извињава себе. Како је опасно ово искушење у професорији, која је, услед свога мирнога, домаћег и општега карактера, особито удобна продирању лености и безбрижности, с нестајањем племенитог духа самоодрицања!

j). *Тражење одобравања и похвале.*

Искушењу овом су особито подчињени проповедници. Човек, свагда имајући

слушалаца, када проповеда, и који говори са авторитетом, који је својствен његовом положају, искушава се жељом да стави себе на видик; и ако он није заиста велик човек, каквим чини људе Христос, то он даје слободу својој жељи, да побуди чуђење људи и на тај начин проповеда себе самога, а не Христа Исуса Господа. Похвала је природни и неопходни покретач племенитих природâ; али ако љубав према њој долази до страсти, то се она јавља штетном за карактер свештеника; и по овом можда, боље је у почетку бити мутавим и не изазивати никакових похвала, докле дух свештеника не задобије довољне силе и одважности, да их може без штете за себе преносити. Ето за што, можда, Бог кад-што не даје младим пастирима већег видљивог успеха, желећи, да не мисле о себи самима, него о својој служби; јер Он зна, да човек воле власт, или, као што говори арапска пословица, да у срцу свакога човека има зрно властољубља, које само чека згодно време, да истера клицу“. Такова угодност и јавља се у положају свештеника, који се поставља на своје звање и који се утврђује овде божанственом санкцијом: он не срета противуречја, барем не у области религиознога познавања; он види себе средиштем интересâ, мишљења, утецаја да зна круг људи; а да се користи овим добитцима свога положаја то је својствено човеку. Славољубље на тај начин развија се у властољубље. Но пастири, који гаје љубав према власти ради саме власти, брзо ће изгубити љубав према пастви и усљед овога и врлина ће милостиво да утиче у њих; јер они губе ону простоту душе, која је предходни услов више мудрости и знања; они ће развити у себи дух интриге и лукавства; чиви ће се

подозривима, слично тиранима; не трпе противуречија у разговору с њима; својом влашћу причињавају истини више штете, но што приносе користи својим способностима, раде насиљем, а не љубављу. Такав пастир, ма да би владао већим даровима, не може да буде предметом подражавања; он може само да осећа према себи познати степен уважења и чуђења.

к). *Различити видови душевне борбе, коју је пастир искусио у одношају предмета вере.*

Пастир, приступајући испуњавању својих дожности, долази у опреку већ са животно-практичном страном религиозних истинâ. Он се спотиче на практичне тешкоће, које срета хришћанска вера у човечјем срцу. Он је дужан да покаже такве основе ради вере, које би не само одговарале потребама логичких доказа, него би и задовољиле нуждама, које се пробуђују од нравствене природе; а ради овога нужно је опет репродуцирати цео духовни покушај, који је преживео, и с великом муком да иде за развртком своје личне вере, корак по корак, а ово је тим теже, што трагове таковог развртка мора тражити при изучавању истине теоријским путем. Сад је дужан навешћавати позитивну истину; он се не може колебати одвише јако или одвише дуго; он је дужан проповедати оно, што он зна, и сведочити о ономе, у чему је дужан бити убеђен тако, тврдо, као да би био очевидцем. Он је позван да научи друге вечном животу, и сада је ради њега напустило време, да сам, у колико је могуће, тврдо одреди своје погледе на предмете вере; јер људи вољу, да би их који год руководио у религиозном животу, и шта више управљао њима који год, на чију

би се искреност и веру могли потпуно ослонити, и црква има таквих вођа и управника законитих, постављених самим Богом. Али у овој практичној области изникну нове препреке, с којима се пастир још није сретао у периоду свога живота, док се учио и приправљао. Он не сумња при погледу на дјејства, која производи истина, међу собом додирујући се са различитим умовима: он види људе, који верују правилно и ипак живе скоро или шта више сасвим не хришћански; тада како други веру знају мало, тим не мање су без сумње — прави хришћани. На тај начин, у једно и исто време он је принуђен да произведе у памети своје властито религиозно развиће, да се бори с новим сумњама и препонама, које су изникле при опреци с практичком страном истине, и продужити да носи дужности учитељства; при свем том он не може говорити о својим препонама онима, које је позван да води углађеним путем.

Други вид ове душевне муке и борбе представља сазнање недостатка живе вере у себи самом; особито при општој и проповедничкој делатности. Ова хладноћа и равнодушност у вери чини се за њега толико хрђавом и штетном, као и сумња; душа је његова пуна укора себи самом а међу тим, није ли истина, да он није дужан говорити боље, него колико осећа? Што он није дужан да иде даље од

својих убеђења? Он је обвезан да буде веран себи да се не догоди, шта више, да крчи свој пут молитвом и папором стати на вишу духовну тачку гледишта; и мора се казати, да се често његове препоне одмах изјашњују, одмах чим приступи дужностима своје службе, и душевно се спокојство опет повраћа њему; њему се чини, да му неко невидљиво помаже и јача његову душу рада предстојеће делатности. Осим тога, ми нисмо одговорни увек за своје осећаје, али смо увек одговорни за своја убеђења.

1). *Мисао, која га мучи, да не испуњава сасвим своју дужност по одношају повереним његовом старању душама.*

Ово је једно од најтежих искушења за вернога пастира, и тешко га је сасвим избећи.

У ствари, која захтева највеће енергије и опрезности, никоје човечје несавршености, по његовом мишљењу, не могу бити извином за њега; и у тренутцима душевне слабости осећај одговорности причињава му неиздржљиве муке. Једини извор олакшања и утехе садржи се у мисли, да он не одговара за душе људи изван пределâ часно и стално испуњење дужности, да му Бог помаже, да носи бремене, које је, као што се види, одвећ преко силе за једнога човека, да је он тек „саработничка Божиј“ и није позван да испуњава Божиј део општега дела.

(Наставиће се).

О ДУЖНОСТИМА ПАРОХИЈАЛНОГ СВЕШТЕНСТВА.

Превео с руско-славенскога П. Рафаиловић, свештеник.

(Наставак)

15.

Но да се не би ко тако олијенио и, тако се страшно бацио у наручије шљепоће умне, али ако је ко склон томе; то да би се одвратио,

потребита су свакоме такоме ова средства: а) ову књигу често читати и споменути мјеста у њој из св. Писма увијек пред очима имати. А при томе в) из све душе Богу и Господу И.

и словом Божијим нашу ријеч поткрепљавати¹⁾ По овому свако учење испитивати и с њим упо- ређивати, те буде ли сагласно, примати, противна пак — одбацити²⁾.

19. правило XI. вас. сабора каже, да треба народ учити вјери из св. Писма. То исто говори и 16. прав. Лаодикијскога сабора.

Св. Атанасије велики у 39. празничкој посланици при свршетку, имајући у виду књиге старог и новог зајвета, говори: оне су извори спасења; од ових, ако ко ужалди, нека поцрпи ријечи Божје, јер се само у онима налази право учење. К овима нико ништа нека не примеће нити одузимље. Ради ових је Господ посрамио Садукеје, рекавши им: „прелестна не крвдѣще пијаниа. Идѣкѣ же набѣнѣлѣ: иконѣтѣ пијаниа“

¹⁾ Ми треба да поткрепљавамо ријеч нашу словом Божијим, а о томе нам говори св. Василије Велики. Тако он оставља питање: Има ли вриједности и је ли корисно чинити што добро, говорити или мислити, а да се не поткријени св. Писмом? „Па за тим сам и одговара:“ „Сам И. Христос рекао је о себи: „ни можѣтъ Синѣ ткрорити ѿ неѣ ничѣножѣ“. За тим: Из ш неѣ не глаголахѣ, но помаки ма Отцѣ, тоѣ лиѣ, заокрѣдѣ даде, что рѣкоѣ, и что козглаголю и т. д.

Из тих ријечи, Велики Василије закључује, да би ми, који увијек потребујемо св. Духа, као наставника и учитеља, на пут истине, имали и разум наш и ријечи и дјела ријечима Божијим потврђивати. Исти у својим наравственим поукама у 26 правилу, у првој глави говори: „Треба да учитељ сваку ријеч или ствар потврди св. Писмом ради доказа саме истине.

²⁾ Што треба да свако учење срањујемо са св. Писмом, поучавају нас ове ријечи: „Вѣ неѣкѣшѣтѣ, докѣра дѣржитѣ, ѿ кѣкѣлѣ кѣнѣнѣ сѣмѣ ѿгрѣкѣйтѣлѣ (1. Сол. гл. 5, 21, 22) не кѣкѣноу, дѣхоу кѣрѣдѣтѣ, но неѣкѣшѣтѣ дѣхѣ, ѣще ѿ Бога идѣтъ: ѣкѣшѣ инози дѣпророци ѣздыоша кѣ мѣрѣ (1. Јов. гл. 4, 1), ѣще ли, ѣли ѣгѣлѣ гѣ неѣки кѣл- гокѣтѣнтѣ кѣлѣ пѣнѣ, ѣже кѣлгокѣтѣнѣхѣ, ѣнадеѣли да кѣдѣтѣ (Гал. гл. 1, 8).

Василије велики у правилу 72, свога наравственог учења вели, да туђе учење треба испитивати. И ако је оно сагласно са св. Писмом и свештеним предањем, то треба примати, није ли, треба одбацити и с такима се учитељима не дружити. Тако исто говоре: св. Амвросије (3 књиге „о вјери“ гл. 7), и Дионисије Ареопagit у својој књизи о „свештеноначалству“.

Књиге св. Писма нијесу прости од човјека, него по откривењу и надахнућу Духа светог написане. Ап. Петар у II. посл. гл. 1, 20, 21 каже: ѣкѣшѣ кѣкѣо пророчѣтѣко кнѣжѣно, по коѣмоу ѣказѣнѣо не кѣкѣтѣ: Неѣо коѣкоу кнѣтѣ когда чѣлокѣкѣмѣ пророчѣтѣко, но ѿ кѣкѣтѣго Дѣухѣ прѣкѣѣлѣли глаголаша кѣкѣтѣнѣ Божѣнѣ чѣлокѣкѣмѣ. И ап. Павле опште Галаћанима: Бѣлгокѣтѣтѣ кѣлгокѣтѣнѣно неѣтѣтѣ по чѣлокѣкѣ, ни ѿ чѣлокѣкѣ, но ѣкѣлѣнѣлѣ Иѣдѣлѣ Хрѣстокиѣлѣ (Гал. гл. 1, 11, 12).

Тако је на примјер откривено било Мојсеју биће свијета и другим пророцима од самога Бога, Исаија гл. 41, 26: Кѣто кѣлгокѣтѣтѣ. ѣже ишѣрѣ, да одкѣлѣмѣ. ѣже на- прѣди, ѣ рѣчѣлѣ, ѣкѣшѣ Иѣтѣнѣ соутѣ. И гл. 43, 9 и 12.

Тим је пророцима Господ наредио и да напишу, Исход гл. 17, 14: Вѣнѣши ѣѣ на пѣлѣтѣ кѣ кнѣги. Тако исто Исаија гл. 30, 8; Јерем. гл. 30, 2. У новом завету: ѣже кѣдѣши, напиши кѣ кнѣги, и поѣли цѣркѣлѣ (Апо- кѣлѣп. гл. 1, 11, 19)

21.

За божанствено писмо, ми не смијемо сма- трати, него само два: Стари и нови зајвет. О томе нас увјеравају најбоље речене зајветне књиге³⁾ за тим Христовом црквом⁴⁾ а црквени учи- тељи тога су се држали.

22.

Од велике су важности списи св. Отаца, јер се садржавају у себи чланове вјере исту- мачене, или поуке, како човјек може свети живот проводити, или правила и уставе за свештено- служитеље. Све то назива се свештеним предањем и у опће за све хришћане. Ради тога, могу се узети ради изјашњења каквог члана вјере, или поуке згодна мјеста из списа св. Отаца, а кад кад потребито их је употребљавати. Но како списе св. Отаца, тако и предање црквено не смију се идентифицирати са словом Божијим и за- повједима његовим; јер једно је слово Божије⁵⁾ једно списи св. Отаца⁶⁾ а друго је црквено предање⁷⁾.

Садржина књига ст. и нов. зајвета превасходно сваки ум. Уважава се у велике створење свијета и његов поредак, почиња чудеса у Египту, и Црном мору и у пустињи. У новом завету: ваплоћење И. Христа сина Божјег, чудеса његова, воскресјење из мртвих, силазак Духа светог на апостоле, обраћање народа у хришћанство проповједањем њиховим, што свједочи само по себи, да није су потекле од човјечјег разума и силе, него од божанског свемогућства и непостижно премудрости Божје. И тако св. Писмо и ди- јелови истога а пророчанска прескавања тврдо нас увје- равају, да споменути два зајвета јесу слово Божје.

³⁾ Правило 55 Лаодик. сабора; картаг. сабора правила 24: Установљује се, да се, осим каноничких списа ништа не мора читати под именом божанствених списа, и т. д.

⁴⁾ То исто свједоче црквени учитељи; Атанасије Ве- лики у 39. посланици: св. Григорије Богослов у својим стиховима; св. Амфилохије, еп. иконјски, св. Јован Да- маскин, у четвртој књизи о вјери и сви други св. оци и цркв. учитељи спомињу у својим књигама кад кад, да слово Божје учи нас тому или томе; а то слово Божје није ништа друго, до ли св. Писмо старог и новог зајвета.

⁵⁾ У овим заветима налазе се заповједи: и пр Излѣтѣлѣ, ѣ чѣсти кѣдѣтѣ, ѿнѣлѣтѣ дѣкѣкѣтѣ ѿ дѣшѣ кѣшѣлѣ: набѣнѣлѣ докѣо ткроритѣ, ѣзѣкѣтѣ ѣкѣдѣнѣлѣго (Исај. гл. 1, 16, 17). И у новом завету; Вѣнѣлѣтѣ дѣ- нѣктоже кѣлѣ прѣлѣтѣтѣтѣ (Мат. гл. 24, 4). Вѣнѣлѣтѣ неѣѣ, да не когда ѿтѣлѣхѣтѣтѣ ирѣдѣ кѣшѣ ѣкѣдѣнѣлѣмѣ и пѣ- лѣнѣтѣкѣмѣ и пѣчѣлѣнѣнѣ житѣнѣкѣли (Лук. гл. 21, 34): Вѣнѣ- лѣтѣтѣ неѣѣ и кѣлѣѣ гѣдѣѣ (Дјел. гл. 20, 28). И још много и много има заповједи поред Десетословња.

⁶⁾ Списи св. Отаца јесу књиге, које су исти напи- сали, а садрже у себи разјашњење слова Божјег, или проповједи, које су народу изговарали, или што друго, што је било на корист цркве.

⁷⁾ Под предањем црквеним разумијевају се установе и правила, која опредјељују: како се има једно друштво хришћанско управљати, када и какве празнике светковати и с каквим церемонијама. Пост је Господ установио; но кад

АПОЛОГИЈА ИСТИНЕ

или

Приговор на дјело Psychologie militaire professione г. Хамона.

Од Јована Шарића, свештеника.

(Наставак).

Но пропаст Римске Империје, као и све друге, данашњим социјално анархистичким прогресистима, иронија је, а религија мрак. Да се покаже свјетлост у свем своме сјају, треба све срушити. Смијешно! „Брази чѣкѣ домашнѣ его“. Свето Писмо има небројено доказа побити неправилност неваљалијех људи као што су социјалисти и анархисти, доказујући, све што је створено, да је дјело руку његовијех и све да је добро: *Благослава. ажѣ сотвори, добра сѣтъ* (Еклес. 3. 11). Ето, то је јасно, а јасно је као свјетлост сунца, но анархисти неће зато да знаду, уносе и у саме храмове динамите, сами од њих гину. Када неби било војске, ко би савладао и савлађивао такове зликовце? „Блудитѣ оубо, ѣко днѣ лѣкѣи сѣтъ“ (Фил. 5. 16); *ходѣти вамѣ достѣиѣнѣкѣ Бѣѣ во всѣкомѣ оубождѣниѣи*“ (кол. 1. 10).

се има постићи, а кад не, и ради чега се пости, то нам каује предање.

Добро би било овдје споменути разлику, коју Василије Велики чини између заповиједи Господних и предања: Сада се, говори Он, многи мало базирају на заповиједи, а цијене више предање. По горама и пустињама живјети, у пештере се затварати, дневно једном јести, трпѣти глад и жеђ, подерине носити и т. д. истина предање је од св. Отаца и добру цијел има; али при томе ипак поштовати и уважавати заповиједи Господње: трпљење, истину, смиреност, уздржање, вјеру, љубав и нелицемјерство, без којих се никако не може Богу угодити. — *Азѣ оубо не храмѣицаго, ѣа рѣчѣниѣа заповѣди Господни, клинѣицаѣа же ѣ лѣвѣица. ѣ оуборѣицаѣа ѣ радѣицаѣа ѣ ѣдѣицѣа злѣицѣа. не прѣѣилю, ниже, ѣице кѣ житѣи скоѣ ко крѣтѣици ѣ пѣиѣѣ живѣицѣа, ѣ ни ѣдинѣ же компрѣиѣиѣт ползѣ. (Полг. у прол. мјесеца августа 17. дана).*

На другом мјесту то исто говори Василије Велики: пост и бдјење и на тлу лежање и све остало, што не прописује закон Господњи, уважава се пред Христом, јер е предање св. мужева: не мѣчѣицѣа же ниже ниѣици ради не крѣдѣицѣа тѣа ѣ коѣицѣа же заповѣдѣицѣа со ѣрѣиѣиѣиѣа рѣкѣѣ еѣтѣа мѣчѣицѣа, лѣиѣици ради прѣтѣдѣиѣицѣа — и ост. (Прол. у прол. мјесеца августа 18. дана).

(Наставиће се).

Ми вјерујемо у Бога, а противимо се атеистима и анархистима, јер видимо и увјерени смо, да је без вјере и морала живот, као и сагорјели ковац, а да би се то очувало, да баш и није војске, она би се морала заводити¹⁾ и с њом зло од анархиста чувати. О врлинама, а морал је врлина, писали су многи филозофи и научени људи. Чујмо шта вели Гете. Он вели: „*Историја човјештва показује нам; да су људи од најстаријих времена вјеровали, да над природна недоступна (траједенѣиѣи) сила господари свијетом, што се најјасније огледа у њиховијем космогоничкијем мјестима, који су обличили у форми разнијех појава природе, и исказивали у конкретном облику приче*“.

„*Током времена све је више и више људски род уздизао се из примитивнога стања, и међутим се код њега почело јасније рађати духовно сунце, — разбудило се духови из тврдога, дубокога сна, осјетило потребу ирком прескакати преко многијех космолошкијех препона, тражећи свој највећи идеал, које га и нађоше: Оца, Учиѣиѣа и Избавиѣиѣа — нађоше Господа Свога*“.

„*Дух, као највећи организатор у свијету, живо се кретао у свима областима знања и науке, продржати су његови велики проналазици и откриѣа, највеће хипотезе, које бијаху обвјене у недогледној пустој тами, постадоше јасне, јер је дух тежно постићи истину, којој га гоњаше урођена (иманентна) човјеку искра духовна. Она га не престано потицаше*

¹⁾ Неодричемо научне способности г. Хамону; али читајући дјело великог и компетентног војничког авторитета Конта де Молтке и једнога ума у „*Revista Militare*“: увјерени смо да ће г. Хамон подлећи општој Критици г. Конта де Милтке.

WWW.UNILIB.RS

и често као да говораше: погледај више себе, горе небу, окрени духовне очи своје — тамо беш наћи апсолутну истину, која те је од интимијеза пољубила и оставила те царем васељење, као микрокозам, да њом вољно управљаш.“

„Човјек се покори своје унутрањем чувству, потражи, и нађе чисту очинску љубав, ма да на њу не одговори љубављу, повјерава да „нешто“ у унутрашњости његовој живи и гони га бољему, узвишеному, идеаломе, мора да му је озго дошло да је то особити дар неба, а узшо је појмио врхунац дубљине божанствене мисли, заливавши у безгранично море божанственога свемогућства.“

„Ево, што ми називамо проналаском (открићем) у ширем смислу, јест „откриће“ које се развија изнутра према спољашности и даје човјеку да предосјећа своју сличност с Богом. — То је синтез свијета и духа који даје најсрећније увјерење у вијечној хармонији бића“ — (Лазар Т. Перовић, акад. по Гете-у).

Да можемо одлучити и установити једну истину и дати јој прахтичан облик, није доста само је идеалисати и основно познавање закона, по којима се друштва развијају и њихове потребе. У данашњем добу као и у свима мијенама прошлијех доба, видели смо истине у томе кристалисане. Сва разлика од старог доба и данашњег, дала би се учинити разлика једном преградом назватом „велико шаренило“, које и Тацита збуњаваше у његово вријеме, а нас данас још већма с данашњим друштвеним утопијама á sensation, и то је оно чему се ми противимо па и психологијској штудији г. Хамона.

И Валтер рече своју — Чујмо је: „*La voix de l'universe atteste sa puissance,*

„*Et la voix de nos coeurs dit qu'il faut l'adorer*“^{*}).

Признајемо глас науке, али признајемо и да смо погодили оно што смо о Библији рекли, дајући израза истини о потреби војске вољом Божјом, као пресудним гласом у људским дјелима и у природи, којој је он прописао законе: кретање, бића, напредка или назадка. У таквом кретању, морамо признати, да често наплазимо и на куриозну касту људи, која неће да разликују ствари добре од убитачнијех, користне од штетнијех: слио им се мозак у крв а анархизам у крв и то им је све. Као резултат најглавније радње у програму им је; најпрво срушити војску. А зашто? Каза ћемо за што, или боље рећи: већ смо казали, но нисмо учинили потанко, како нас наука учи описати људе данашњег чудовишта. Она вели: човјечија душа, осјећање и смјер, огледа се на цртама човјечијим и на човјечијем лицу и у његовој му радњи.

Љекари додају, у очима погинулог, док не издахне, убица је отискат. Ето то су карактеристичне црте, по којима се познаје човјек, да ли је човјек. Такви су анархисти: отискати су у свачијем очима као убојице, рушиоци мира, рода домаћег, породичног и друштвеног живота, стављајући камен спотицања сваком, па и државном преврату, какав безусловно и без изговорно, најпрво војска има прво да уништава, брани и у ред доводи. Није жалостна појава анархиста, већ је управо гадна — нечовјечна. Која је то душа, а да не слуша глас савјести: „*не руши града кога сазидао ниси!*“ Анархисти ни тај глас не чују, и никакав други, до њиховог,

¹⁾ Глас васељене свједочи о његовој могућности, Глас нашега срца говори, да се њему треба клањати — (Босанско-Херцеговачки „Источник“ Л. Перовић акад.)

„руши,“ — запта звјерски! Мајка, отац; брат, сестра, син, кћи; кум пријатељ и рођак, а по највише домовина, плива у мору крви, у вртлогу пропасти и буна, — анархистима, па и најмањим њиховијем појавама, зар да се најстрожи е не суди? Око тога, не баш просто, ургирамо не буде, тада најемјелије можемо ускликнути свему „Пропастъ твоихъ одъ тебе Израилю!“¹ ур.

Проговорили смо двије с Библијом, а двије од памети; Библија говори као апологија, а памет као памет; али свуда смо нашли: „сједи криво а суди право,“ још боље: „сједи с миром биће боље.“

Озбиљним читањем и проучавањем Библије, добија се увијек што ширији и јаснији појам о Богу, а Бог је руковођа и војске и ратне среће. Читањем Библије, добија се што моћнија снага у морално — религиозноме погледу. Дивна је изрека вјеровања Еванђелиста Матеја...

„Аминъ глаголю вамъ: аще имате вѣрѣ ако зерно горѣшно, речете горѣ сей: прејди отъдѣ тамо и прејдетъ: и ничтоже невозможно будетъ вамъ“ (Мат. гл. 17. ст. 20) Потврдити Еванђелистов доказ имадемо аподоктички у молитви великога зналца и природо испитаоца Кеплера: Велики научењак Кеплер моли се Богу и говори овако: *Захваљујем ти створитељу мој, што си ме ти удостојио, да се радујем свом производу и гордим дјелима Твојихъ руку. Ја сам дознао величину Твојихъ дјела, у колико је мој ограничени дух могао разумјети Твоју бесконачност. Ако сам ја казао штогод недостојног, Тебе, ради славе своје — опрости ми најмилиштивије“* (Цит. Лазар. Т. Перовић акад).

Све се свезује једно с другим. само да се дође до резултата, користи до човјештва. Свуда се у томе види више мање прогрес па и код животиња, код некијех људи тога нема, а то су људи, које смо узели за предмет и њи обиљежили својим

заслугама. Кеплер велича Бога, захваљује му као своме створитељу, казује за дознавање руку његовијех. и т. д. Када је тако, тада је јасно да су владоци, влада па и војска дјело руку Божијих и воље Његове. Г. Хамону то тако није, већ њему је све напротив; војска му је категорија људи одвојени од осталог свијета. са неким антисоцијалнијем карактером; војник нема своје индивидуалности; он је само један дио огромнога ратнога механизма; извршује само наредбе својих предпостављенијех, па биле чак и глупе или нечовјечне (?!) војник је једна животиња, дресирана¹) да ради само оно, што му се заповједа; да нема војник шта другога до бруталнијех животинскијех истихата; да је милитаризам један извор небројенијех злочина и т. д. зато да треба милитаризам утаманити.

Заиста тај је тон крупан, тежак, за деветнаести вијек, када филозофија, религија, морално богословље, физика, математика, астрономија и све мора да умукне пред тако оштром осудом војске „дресирана животиња“, Ми баш писмо ни знали шта ће то рећи г. Хамона „дресирана животиња“, те смо баш на срећу нашли једну руску књигу и баш то, што се говори о дресирању животиње у њој. Како се натраг 21 година писало у Русији о дресираној животињи, али не војсци као морално-државном тијелу, ево тога чланка у извору он гласи: „Дресираніе животныхъ (аполингетическій очеркъ). „Еъ послѣднее время много не мало ветрѣтитъ индей (?) каторнѣкъ влекшии? одностороннимъ материалистичкимъ направлениемъ, не признаютъ дѣховности психи-

¹) Наш ријечник дресирана животиња. *Опредјељење.* Изучавање или вјежбање животиња н. пр. дресирано пса за лов, коња за јахање, теглење и т. д. Драсура неправедност употребљава у војсци, када је говор у изучавању регрута,

ческой жизни человека и отождествляют ее с животной жизнью, доводя к призрачному лишь некое лирическое (?) количественное различие: Какъ на одно из главныхъ доказательствъ существеннаго сходства психической жизни человека съ животной обыкновенно ссылаются на дрессированіе (вѣдѣніе) животныхъ.“ „животныя говорятъ эти противники христіанства съчат дрессира ктсѧ(?) и его предполагаютъ къ нимъ наматъ и смъ способность пониманія и соображенія“ и т. д.

То је факат, но и г. Хамон да нема право, ни то нећемо рећи, а из речника смо извадили о дрессирању животиње, по не војске као људи. Али право има; у Библијска времена животиња је говорила. Жао нам је да словенске Библије немамо у руци, па да пред публиком докажемо, да г. Хамон има право, али о животињи, а не о људима. Чујмо дакле шта о томе Библија вели ако и на талијанском језику. Г. Хамон знаће као научењак и психолог талијанска Библија вели: „E l'aveva, avendo veduto l' Angelo del Signore, si carico sotto Ballaam; laonde l'ira di Ballaam si accese, e percorse l'asina col bastone. Allora il signore aperse la bocca all'asina: ed ella disse a Ballaam: Che t'ho io patto, che mi hai percorsta gia tre olte? E Ballaam. disse all' asina: Io t'lo perenna, perete' tu mitai besfato, avesti pure in mano una spada che ora ti uciderei: E l'asina disse all' Ballaam. Non sono io la tua asina, che sampre hai cavalcato per oddietro, fino a dresto giorno? sono io mai stata usata di parti cosi? E ogl; disse: No¹) (4. књига Мој. гл. 22. ст. 27 28, 29, 30).

¹) Преведено значи: Магарица видећи Анђела Господњег, паде под Валамом, а Валам се врло ражљуди. и стаде бити магарицу својим штапом. Тада Господ отвори уста магарици, те она рече Валаму: шта сам ти учинила, те ме бијеш већ трећи пут? А Валам рече магарици: Шта ми пркосиш? да имам мач у руци, сад бих те убио: А магарица рече Валаму: Нијесам ли твоја магарица? јашеш

Када је ријеч о дрессирању животиње и када г. Хамон и његови једномишљеници о томе знаду, ми смо увјерени, да је г. Хамон даље што прочитао у Библији, да би нашао и нешто друго, а знао би из Библије оно што рече Валам Вашаку а наиме: „Ево сам дошао к теби: али хоћу ли мѣти што говориши? Што ми Бог метне у уста, оно ћу говорити“ Да, што Бог метне у уста, а не празна свагда наивна мудровања, с којима би се све срушило, владари потаманили, војска порушила, породице и живот породични бацило под преторијанско доба, под грубу силу, раскол, деморализацију и пропаст. Ако хоћемо праведни бити, морали смо сваку чути па и ту.

Но душа не бјеше са свим лоша али са свим тим и доведе наведеним доказима и фактима преврнућемо лист на другу страну по оној која вели: „*andiaturret altera pars.*“ Но то није лак посао учинити, или ћемо поћи корак више у ономе, у чему досад ко други јачи и способни од нас није учинио? То ћемо баш и учинити; ако будемо имали оргусове очи за војске и за „*status quo*“ у свијету, у државним управама, какове имаду прогресисти против војске. Залуду, прогресисти неће нас чути, а ми смо баш њима и намијевали нашу ријеч. Чуће нас; ми не говоримо о себи и за себе, већ говоримо што је право и што постоји. Још Исаја пророк говорио је о војскама; о закону; о царевима. све то налази се у Петокњижју. Критика се о томе трала и развијала на дуго и широко још за Мојсејевога доба (I. цар. VIII. 7. 10); форма се о војсци царској установљује кроз уста у народу; он говори; „Постављаю надъ собою царѧ подобно прочимъ

ме од како сам постала твоја до данас; јесам ли ти кад тако учинила? „А он рече: нијеси.“ Наведено искључиво поводом ријечи „дресироване животиње.“ Писац.

WWW.UNILIB.RS

народима, которые во кръгъ намъ.“ С тим је свршена основа закона и установа битности царева.

Ајдемо даље, по што су свршене све формалности, установљени и учвршћени закони, цареви, које би хтјели прогресисти заједно с војском срушити; Исаија пророк о таковим говори: „*Чујше, небеса и слушај, земљо; јер Господ говори: синове одгојих и подигох, а они се одвергоше мене. Во познаје господара својега и животиња јасле господара својега а изричъ не познаје, мене народ мој неразумије. Да грѣшна народа; народа огрезла у безакоњу! сјемена зликовачкога, синова покваренијех! оставише Господа, презреше свеца Израилева, одступише напраг. Шта бисте још били бијени, кад се све више одмѣтите? Сва је глава болесна и све срце изнемогло. Од пете до главе нема ништа здрава, него убој и модрице и ране гнојаве, ни исцјијеђене ни завијене ни уљем разблажне, Земља је ваша пуста. Градови ваши огњем пошарени; ваше њиве једу шућини. И оста кћи Сионска као колиба у винограду, као сјеница у градини од краставаца, као град опколен. Да нам Господ над војскама није оставио мало остатка, били би смо као Содом, изједначили би смо се с Гомором. Чујше ријеч Господњу, кнезови Содомски, послушајте закон Бога нашега, народе Гоморски.“*

Говоримо и ми као народ, но не говоримо узалуд док снага не дође од озго, да доведе у ред оно, што је дигло главу као змија од оздо.

Најновији догађаји отворају очи онима, који их имају да виде, а уши да чују. Да пробудимо дремовне, а укоримо криве, рећи ћемо. оба брата мал да не једнака и навести им зашто нису знали; „Горе непокорнимъ сынѣмъ . . . которые дѣлаютъ совѣщанія но безъ мнѣ, и заключаютьъ союзы, но не по дѣху Моисѣ.“ (Иса.) (XXX, 1. 2)

Ријеч светиње и дужности ми ћемо слушати, а то смо и доведе рекли, на при

томе остајемо опомињући свакога који је нато позват и он то слуша. Св. Апостол Павле писајући Римљанима, вели о владоцима: *Кнази во не сѣтъ кознь дѣбрымъ дѣломъ. но законъ хощеши же ли не волатиса властн, вѣрое твори, ѿ ѿмѣти вѣдешн похвалѣ ѿ негѣ. Кѣжн ко слѣга ѣстѣ, текѣ во благоѣ. Аще ли злоѣ творити, воисѣ: нево вѣзѣ оумѣ мечѣ носитѣ: Кѣжн ко слѣга ѣстѣ, ѿмститель вѣ гнѣвѣ злоѣ творѣщемѣ. Тѣмже потреба повинноватнса не токми за гнѣвѣ, но и за совѣтѣ. Серѣ во рѣди дѣни даетѣ. слѣжители во Кѣжн сѣтъ констѣ сѣ пребѣвающе. Воздадите оубѣсѣмъ должнамъ: Емѣше (оубѣ) ѣрокѣ ѣрокѣ: (а) Емѣже данѣ данѣ (а) Емѣже страхѣ хтрахѣ: (ѿ) емѣже честь, честь. Ни ѣдиномоуже ничѣмже дѣлжнн бѣвайтѣ, тоѣю ѣже любити дрѣгѣ дрѣга: (любѣнн во дрѣга законѣ испѣлни“ — (Рим. гл. 13, 3, 4, 5, 6, 7. 8).*

Тако говори св. Апостол Павле. он утврђује владалачки ауторитет, утврђен вољом народа још у Мојсејевом, и прије њега: „Поставн надѣ нами царѣ . . . Какѣ ѣ прочиѣхъ народѣвѣ;“ (1 Цар. VIII, 7) Колико из најстаријега доба, толико и из ријечи Божијих знамо, да је при уређењу царства у народу израиљском сам Бог именовано и изабрао прва два цара и то: Самуило и Давида, као насљеднике престола [2. цар. 7. 12; 3 цар 13, 2] Доказа имамо Промисла Божијега о царевима силу Божију у св. Писму, један такѣви важан је као и сви остали о прѣвоме цару Израиљевоме, када оно би помазан. Доказ нам тај гласи; „И прѣм Самѣилѣ рога с вѣлемѣ и помаза ѣгѣ посредѣ кратѣн ѣгѣ: ѿ ношаше сѣ дѣхѣ Гдѣнь над Давидѣмъ од тогѣ дне.“ [1. цар. 16, 13] Владоцима придода је св. Писмо мирно и тихо живљење. (?)

(Наставиће се).

ЧЕТИРИ ПУТЕВОЋЕ ДОВРОМ ЖИВОТУ: СТРАХ БОЖИЈИ, МУДРОСТ, ТРЕЗВЕНОСТ И РАД.

Поука газде Онуфрија Грушкевића, унуку свом Николи Григоријеву.

(Наставак).

Спахије га ето претвориле у ракију. А кад се ракије напекло много, нужно је било да се брзо попије код куће, јер жељезних путева није било, — тешко је било да се носи у даље крајеве, где јој је цена била боља. С тога су спахије са Чивутима и растуривали је, где су само могли, и сваки Чивутин — крчмар, не само да је подстрекавао народ на пијанство, него и силом нађерао је ракију мужицима. Кад је изишао поменути указ цара Јосифа, да Чивути нигде не тргују са ракијом, страх обузе и Чивуте и спахије почеше заједно премишљати: како да одбију од себе ту беду? И решише ево шта: Чивути се остављају у крчмама по старом, само сваки је крчмар дужан пазити и знати одмах, кад чиновник иде у округ да прегледа крчме. За време обилажења Чивути би се изгубили из крчама, а поставио би се Хришћанин, слуга Чивин, онај исти, који га је и пре замењивао у крчми суботом (Кад ни један Чива не тргује). Чивути у Окружном граду дознавши, кад ће ићи чиновник, и на коју страну, јављали су о том по свима крчмама. Обично Чивуче какво, село би на коња и трчало би од крчме до крчме са извешћем: „сутра вели или преко сутра биће код вас чиновник“, и добијао је за то од Чивута плату по уговору. Дође чиновник или дође сам губернатор, уђе у крчму: ко је овде газда? — Ја — одговори наговорени од Чивутина крчмар, и мирна Бачка. Чиновник премда је и знао, да је све то обмана, али за што да се труди, кад га крчмар пријави сваки пут спахији љубезно, тамо га угосте

и по одлазку његовим, за њим се отправаља у град, од доброг домаћина још читав воз, напуњен дебелим козама, зечевима, чабром масти, салом, шункама и сваком слашћу. На тај начин назначило би се на папиру и послало би се у Беч, да у целој Галицији ни у једној крчми нема крчмара — Чивутина, а у самој ствари у целој Галицији није било ни једног крчмара — Хришћанина. Тако је исто било и при цару Францу, и сећам се, како су чиновници прегледали крчме и како су се за крчмаре Хришћани намештали, да обману чиновника. Једном речи казати, император, не гледајући на сву своју власт, није могао привести у дело своју добру намеру, и ракија по старом остала у рукама Чивута остала као општар мач на погибао народу. Радило је свештенство наше црквеном придиком против пијанства, но народ није увек слушао добре речи, — наука крчмарева више му се лепила за срце. Крчме су се множиле по градовима и селима и по путевима, и што се оне више подизале, тим више се подизала на њих аренда, тим више се ширило у народу сиромаштво, неморал, крђа и сваки греси. Краја и предела већ није било у то време, где није било пијанства, кад, као глас с неба, распростре се у народу позив о друштвима трезвености и умерности, кад свештеници стадоше разјашњавати народу, да је над безданом, и опомињаху га да се завере да не пију.

Никола. Ти ето говориш, да се народ уписивао у друштво трезвености, и да су већ све парохије дале завет да неће

випити ракију, за што се пак сад о том не спомиње?

Онуфрије. не жури се, све ћу ти приповедати, само слушај пажљиво. Сад сам ти на име дужан разјаснити, зашто та трезвеност и та друштва нису се одржала дуго, и како се догодило, да се ђаво показао јачи и од Консистоарије и од свештенства. Још у оно време, кад ни гласа није било о америкаанском духовнику, који је први завео Друштво трезвености, било је међу нашим свештеницима таквих, који нису печена пића употребљавали, мрзили су пијанство и гледали су га као првог врага свога народа, свим силама проповедали су против пијанства у цркви и обрађали су парохијане трезвеном животу. Таков је и био и наш покојни отац Андрија Левицки, но још више се показао у том, његов син Александар, он је био мој вршњак; од самога детињства нашег били смо јако сдружени, јер заједно смо се учили у школи, код покојнога Леоновића, на једној смо клупи седели, редовно смо се заједно играли, и тако смо се навикли један на другог, да дана једног нисмо могли пробавити један без другога. Александра послали у Лавов да се учи, а ја сам остао код куће, — код црквењака већ сам учио Псалтир и црквени устав Али кад долази кући о празницима или о вакацији, ја сам увек трчао да га сретнем далеко на путу и, за тим се нисмо делили до полазка његовог у Лавов. Дуго би било приповедати, како смо се ми волели, волели смо се као рођена браћа, како смо заједно пецали рибу, пливали по води за птицама, а по том одрастивши, како смо заједно радили по дворинту, — на гумну, у врту, у пољу, како је он мени приповедао о том, шта је научио у школи или из књига, како смо ми по некад до поноћи

преседили заједно, читали и пресуђивали. За тим је Александар ступио у семинарију, свршио је богословију, морао се оженити и за свештеника рукоположити. Пре, него што ће се оженити и рукоположити, дошао је у госте родитељима, и тада смо последњи пут провађали заједно готово цело лето. Александар се ни мало није поносио са своје учености, није променуо пријатељство са мном са својим старим пријатељем и ми, као и пре, ишли смо заједно да се купамо, да сушимо сено, возили снопове и радили друге економске послове, јер он никакав посао није занемаривао. Једанпут, дан је био топао, окупали се у јутру у реци и идемо кући, — попели се на брежуљак за црквом, где и сад стоји, дебели раст и сели смо под њега да се одморимо. Оданде нам се посад види као на длану, са свима окружним селима.

— Лепи божији свете! — проговори са уздахом покојник, — зашто људи нису тако добри, као што си ти леп, красан и мио срцу земни свете? Да, људи не виде све то, што је Бог за њих створио, не виде тај божији свет! Један другом завиди, један другога мрзи, један би другога појео као штука малу рибицу! Није ли тако Онуфрије?

— Налик је на то, одговорим.

— Видиш ли ти оне тамо зграде?

— То су зграде, где се пече, — а што?

То је завод људске невоље и зала фабрика свакојакних грехова.

— Како то?

— Ето тако. Народ се труди, неуморно ради као мрав, и остаје сиромашан, јер ракија одузима од њега половину плода његове радње, а коме узме и све, што год заради. Кад је пак своје изгубио, тај болник се не зауставља ни пред туђим. Отуда

су греси и срамоте. Од ракије се свако рђаво дело чини и из ње свака беда произилази, и докле год народ не остави проклету ракију, докле не ће бити у њега добра, оста ће вечним робом. Пијеш ли ти ракије, Онуфрије?

— Пијем, а што?

— Ја непијем. И знаш ли зашто је не пијем?

— Зашто?

— Зато, што је мрзим, — за то, што свуда сретам бедну дечицу, — голу, босу, блатаву и гладну, зато, што ни једну сироту не видох под туђом вађевином, јер татица је све попио и сам пре времена отишао са света.

Ето зашто је мрзим, ето зашто је ја у руке не узимам, тело моје њу не трпи, као лопова, разбојника, убијцу душе, не примам је у кућу, — зато, што она није достојна мога гостопримства.

— Александре, рекох, кад је ти ве пијеш, то од данашњег дана не пијем је ни ја.

— Преварићеш се, пићеш?

— Не, не ћу.

— Ти си мој верни друг — и друг самог Бога! Види, на пољу какав је диван сиви цветак са жутом чашицом, и белим прашком! Како је леп, како здрав, чист — зато, што из груди матере земље сиса чисте, здраве сокове, пије чисту влагу, која му се шиље с неба под видом кише и росе! Тако је и међу људима: леп је и чист пред Богом онај, који дар божји — разум, савест, душу своју чува светлу и неповређену, не губи тих дарова божијих мреком и Богу противном ракијом. — Не ћеш зар више пити ракије, Онуфрије? Запита ме још једанпут, подиже главу, погледа на мене љубезно и јако ми стисне руку.

— Не, нећу, — рекао сам ти, па нећу моја је реч света.

— Но, саблазниће те!

— Ја никога нећу слушати.

— Слушај, натераће те!

— Но, ако ми руке вежу може бити, онда ће у уста моћи лнти.

И нисам обмануо свога друга: од тога дана још никад нисам окусио ракију, а кад сам постао старешином — избацио сам је сасвим из куће своје. И ја држим ракију за врага, и тако је мрзим, виновницу сиромаштва, незнања, понижења и срамоте нашег народа, као што је искрено мрзио незаборављени мој Александар.

Никола, Шта је било даље? Приповедај, деда, молим те:

Онуфрије. Разиђосмо се на разне стране као што се људи обично разилазе један на запад, други на исток; али ми не престадосмо љубити друг друга и срцем биласмо увек заједно, -- није било тога дана, да се нисам сетио свога друга и вршњака. Он се оженио, рукоположио за свештеника и добио је парохију далеко негде, с оне стране Дњестра реке. Несретан је био човек, несретан с тога, што је волео истину, увек је ишао правим путем и никаква га сила није могла с тог пута свратити, што није волео клањати се пред лажљивим, рђавим и непоштеним људима. Он је умро у младим годинама, уморише га љутине пријатељи, умро је у сиротињи, оставио је за собом жену и петеро сирочади, но Господ их није оставио, — сви су се петеро изучили и постали ваљани људи. Тако за истинита дела очина, Господ је благословио и наградио децу. Пред смрт написао ми је писмо, које сам сачувао до данас као спомен о њему. Чим свршим ову приповетку, даћу ти да га прочиташ.

Никола, Је ли давно он умр'о.

Онуфрије. У 1836. години. После тога, како је дошао на своју парохију преко Дњестра, нисам се видио с њим 6. година, али у то време, удавала се код нас сиротица — унука покојног оца Андрије Левицког, и Александар дође јој на свадбу. Била је рана јесен, време беше лепо, месецина као да сад гледаш. После вечерња отпочело се сватовско весеље, — музика свира, гости се веселе, играју певају, како то обично у таковим приликама бива. Врућина је била јака у соби, покојни Александар дође мени, узме ме под руку, изађосмо полако и упутисмо се на брежуљак за цркву под раст, о ком сам ти већ говорио. Тамо смо сели друг уз друга, као стари пријатељи и отпочесмо разговор, кога се добро сећам и никад га нећу заборавити.

— Ја сам тебе, једва познао, Александре, рекох, како си се променуо. Је ли био, болестан, шта ли?

— Болестан сам био, брате и друже мој, и продужила ми се болест — у срце. Сад ти је свет такав постао, да живи само певајући, у кога срца нема, а мени је Бог дао срца више но што је нужно, и ето ја сам несретан. Патим се и сиротујем тешко сиротујем!

— Сиротујеш? А ја сам мислио да живиш и да ћеш живити по вољи. Тамо преко реке Дњестра крај је тако леп, цветан, весео, земља добра, плодна. Шта је то да ти сиротујеш?

— Чуј, да ти приповедам. Ви, светски људи, мислите, да нема сретнијег човека од свештеника... И сâм сам тако мислио докле не познах свет и људе, али сад све друкчије видим, не онако, као пре. Ти знаш ваљда, да сам већ на другој парохији?

— А зашто? Прва ти се зар није допадала?

— Мени се увек допадала, али не даду живити, где ти се допада, него те гоне из места у место као преступника, и сад ми је већ суђено тако да лутам и да се потуцам до онога времена, док се не упокојим за навек у гроб. Спахије ме јако мрзе и опружили на мене своје језике, а ти сâм знаш, да су свештеници сасвим у њиховим рукама.

— А зашто су се тако на тебе прогњевили?

— Приповедаћу ти по реду. — Кад сам био одређен на прву моју парохију и отишао тамо, прегледао сам све, — цркву, здања, вртове, земљу и упознао сам се са људима, ја сам се молио Господу Богу: „Боже ако је твоја воља, дај да и кости моје грешне оставим у овом месту. Ја нећу већих доходака; ја хоћу да живим само за своје парохијане, хоћу да им будем наставник и путеводја свему лепом и добром; земљица ова, мој и мојих рад, рачиће ме“. Отидем са женом да се представим спахији, — по закону, старатељу моје цркве. Примео ме је као рођеног брата, до крајности према мени љубезан и молио ме, да се обратим њему у свакој нужди. Шумару је пак дао заповест, да ми даду дрва из спахинске шуме, и дрва за зграде, а кроз неколико дана, видим, спахинске слуге, једни ору, други сеју, трећи дрљају и повлаче моју њиву. „Господе! хвалим и величам Бога са сузама, — зашто си ми дао милост, да живим с тако добрим људима!“ Наскоро дође и сам спахија — да ме посети у новом стану, дознао је о свем, што ми недостаје, поседио разговарао се самном, опет ми обећао своју помоћ при уредби домазлука, а при расанку стиснуо ми руку и рече: „рука руку мије“. Последње

речи нисам разумео и на једно их уво-
чуо, а на друго пустио, а оне су имале
особито значење. Сутра дан дођоше дун-
ђери и молери, да прегледе вашу кућу
и да се лате посла, — преустроили нам
стан како су могли боље, где је само што
пужно, било — све је учињено! Жена
моја скоро сваки дан иде спахиници: друш-
тво видиш, њено са спахиницом било је
тако, да нису могле живити једна без
друге! Рогата моја марва, што сам доби-
са женом, и коњи и друго благо, — па-
се на спахијској ливади, у трави до трбува-
ерце ти игра кад погледиш, како се враћа
кући сита, чиста, весела. Шта ми је још
недостајало? Није то био живот, него прави
страј, рај земаљски!

Но ја се боље осврнем по парохији,
видећ — беда! Нико не уме да се пре-
крети људски, нико не зна *Ошчениш-а*, нико
није чуо *десет заповеди*. Једина ракија
велика госпођа, шири своје царство свуда
— до саме убоге колебе. Дође недеља
празник, — у цркви баш никога, а крчма
од ране зоре пуна. У подне у њу се већ
не можеш протурати: музика свира, тапшу
играју, певају, затим се свађају, деру,
расправљају, Арендатор Чивутин, са ши-
роком и дугачком брадом, иде важно као
паун, у атласком шлофроку; код њега у
кући злато и сребро, за ручак има меса
и симите, а сељак једе просту киселицу
и лукац, и забунивши главу са ракијом
— заборавља, да је човек! Чивутско стова-
риште пуно пунцато залога, трули сеља-
нину добро за проклету ракију, а народ
не може да се довије — зашто је то тако.
И сваки мисли и говори, да тако мора
бити, да друкчије није можно.

После прве моје литургије у недељу,
објавим, да ће бити вечерње и придика.
Звоњило на вечерње — нико не дође у

цркву, само: татор, црквењак и певац. —
Зашто да се тако трудите, оче, — рече
добродушно стари татор. „Овде народ
није томе научен. Код нас недељом, праз-
ником каквим — увек свира у крчми му-
зика и с тога су деца и девојке цео дан
тамо“. Друге недеље опет после литургије
кажем, да се скупе на вечерње и на при-
дику, — и опет црква празна дошла је
једна само девојка. Ја се задовољих и с
тим, учићу и њу једну. Девојка је изишла
из цркве еретна, што се уме већ правилно
прекретити и научила је како иде молитву:
царю нависний! Треће недеље имао сам на
придики ваћ шест људи, четврте 12. пете
пола цркве. Учио сам их сасвим уердно,
младеж ме слуша жељно и одговара јасно!
Радужем се кад ко штогод зна, на души
ми таква благодат, таква радост и ве-
сеље, веће него кад би ми ко дао пуну
кућу дуката. Но није дуго трајала моја
радост. Те пак недеље била моја жена у
гостима код спахинице. Уједанпут до трча
Чива-арендатор из крчме, Јанкел, заду-
вавши се, и управо спахији; „Велеможни
господице! ви не знате шта се овдје код
нас чини! . . . чини се и ради то, што
никада није било! Еј болац, то је отимање,
то је разбојништво, то је страшно! Ја
плаћам аренду, плаћам музиканте а сав
народ у цркви! То никад није било! То
је нови, сасвим нови неки обичај! Ако
тако пође даље — аренда неће вредити
ни половину садање вредности, а ми ћемо
с вама, велеможни господине. еј Боже,
извините, обоје ћемо остати у платки! Еј
— еј! Шта треба учити мужика? Ни-
ком је то нужно?

— Ето ти мили Јанкеле, 7 дана у
седмици. Овај један или два часа у недељу
неће ти донети више добити, одговори
пахија.

— Велеможни господине, одговори Јанкел, ниско клањајући се; висте паметан човек, — ви сами знате: да овај један час у недељу више ми вреди од свију остали дана, Еј Боже, по савести говорим, кад ми одузму један тај час, аренда не вреди толико, колико плаћам!

— Но, но, рече спахија, умирите се Јанкелу, умири те се, — ствар ће мо ма како поправити, ја ћу говорити са свештеником.

— Молим вас, говорите! Ја сирома — Јевреј, тако ако се ћути неваља.

(Наставиће се).

ПОГОВОР НА ЧЛАНАК „ЗНАЧАЈ И ПОТРЕБА ПРОПОВЈЕДАЊА У ПРАВОСЛАВНОЈ ЦРКВИ.“

(Види „Источник“ за мј. Март. стр. 93).

У трећој свесци за 1895. г. донио нам је „Источник“ један чланак са гори наведеним натписом, који човјека, да никад ништа није писао, изазива: „Шкрџти суџа кола“.

Ето, прво и прво н. пр.: натпис овога чланка не одговара садржини његовој и намјери пишчевој. Он пише „Значај и потреба проповједања у православној цркви“ а хоће да нам изнесе потребу проповједања у нашој домаћој српско-православној цркви. То је у неку руку несолидност од писца, јер се недужни читаоц све обмањује, док не дође до ријечи, наша мудра влада у Босни и Херцеговини . . .“ Ту тек долази он до себе и до намјере пишчеве.

А о значају проповједања у ојој православној цркви, све, што нам је писац написао, све је узгред и као с ногу написао. Ништа у том разлагању његовом нема, што би јасно и одређено указивало значај проповједи у нашој св. православној цркви. А колики је тај, види се из тога, што је проповјед од постанка својег била вазда саставни самостални акт њезиног опћег и посебног богослужења; а што је црква, с обзиром на њезино „основоположење“, и на њезину неопходно потребну јој услужност сматра као прву, најпречу и најсветију дужност својих благовјесника. Истина, толики значај не видимо у практичном животу њеном, али јој га она за својих других скорбнијех времена није ни могла дати, јер „како црква ког времена живи, тако и говори она“ (Theod. Harnack). Тако радња њезина на пољу мисионарском била је, али дотлен тиха, да се учинила неким злурадим западња-

цима као мртва стагнација и вјечита обамрлост, у којој никако баш нема изгледа на живот. „У православној цркви нема мисионарске ревности, па дошљедно ни животне енергије. Она је мртва мумија, штатуа без духа и мозга, она је сува, бесочна грана, која је отргнута од заједнице са првим пријестолом, те већ готова да се спали!“ . . . говори латинска непристрасност и њена хришћанска толеранција. И већ само за то требало је о значају проповједања, што га оно у нашој православној цркви има, требало је коју више рећи, кад се је већ једанпут о њему почело говорити. Ријечи Христа Спаситеља: „Шедни к љиѣ к љиѣ, проповѣдите к љиѣ к љиѣ к љиѣ“ (Марко XIV., 15.) директно се односе само на проповјед мисионарског карактера, а на њу ће се оне односити и у будуће све донде, разумије се, док сви људи не постану једно стадо једнога пастира (Христа Спаситеља). Но, у колико ријеч божја није само темељ постајању вјере хришћанске, но је у исто доба и темељ за утврђење њено и темељ за унапређење, развијање живота у Христу — у толико се и ове ријечи односе на проповјед сазидавајућег карактера. Наведене дакле ријечи Христове односе се на значај проповједи, о којој нам писац говори, односе се тек посредно, индиректно; па за то нам их је он требао потумачити и ближним описом рада апостолеког своје разлагање потврдити. Када се је писац једном подухватио, да излаже и говори о значају проповједања *нашим* свештеницима, онда је баш ту нарочито требао да буде што згодни и што исцрпнији, како би им што убједљиви

представи проповјед божјега слова, као најпречу и најсветију обавезу њиховог свештеничког чина. Та ми сви готово, с малим, вала, изузетком, не сматрамо проповјед за таку, но за само споредну и уз то још мучну дужност, а колико нас има, што је у опће, Боже прости, и не сматрамо никако за дужност своје свештеничке службе.

Ни о потроби проповједања није нам писац ништа више казао. „Прије но што речемо — вели — да је свештенство наше у цркви . . . безусловно дужно проповиједати; морамо виђети, има ли шта, шта му чини сметње са свијем или парцијално у погледу онога, што се од њега по праву има изнуђавати“. И онда нам износи писац те сметње, које — му узгред буди речено — „могу бити различне, премда не свеколичке безусловне, већ и у различној мјери“. Оне, које валази, да су онајглавније, сам их износи, па их сам и обара и то све на таки начин, да их осуђени читаоц мора суморно одувати са рјечима: жив ми био Тодор, да се чини говор! Ако ко не вјерује, нек изволи прочитати бар онај задњи пасус, ону управо рећи делирију на стр. 94. Да је свештеник безусловно дужан проповиједати, то изводи писац из Ц. Ст. Милове теорије, па онда ти истом потврђује ап. Павлом!! Он не црта положаја наше цркве, њезин живот и њезине спољне и унутрашње односе наприм конфесија у нашим развјерним домовинама, па да нам се онда из те илустрације сама од себе потреба тога живљега рада у својој величини покаже, но ти просто и једноставно гуди:

„Проповиједанье, односно наука народу, била је свакад нужна, а данас је и од пријекне потребе!“ Без икаквог заједанья, мене је за сво вријеме читања тога чланка одузимало чувство оног човјека, који ради подмирења неке извјесне потребе дође у продаваоницу с фирмом неке извјесне робе, па кад тамо, а оно у њој: свашта којешта — бакалук: ствари разбацане, не распремљене, а од оног, што он тражи, нешто мало стоји у једном буцаку, а то је овдје оно, што нам говори писац о народноме сујевјерју. Доиста, вјерске предрасуде и сујевјерице јесу пјеге на души човјечјој, које сметају свјетлим зрацима христове науке, да свом својом топлином утичу на разум и на срце људско. А колико се тај коров укорјенио по свима крајевима нашијех домовина, познато нам је свима. Странци нам уписују сујевјерје

чак као негативну црту нашег карактера: „Чтобы' вполне охарактеризовать Серкова, необходимо поговорить о его'в'н, сильно распространяющ'х между ними. Э каждый Серков можитко прийт'х хороших'х и добрых', можитко благоприятных'х и злых'х предзнаменований'х“. (С. Н. Водокосой). Тај коров смета свестраном готово напретку народном, и ми га треба да свестраним силама затиремо; али колико тог корова других врста има, колико наших и не мање снажних сметња има, што нам коче точак црквено-народнога живота и што нам живо указују на потребу проповједничког рада. За што нам их писац није, ако не све исцрпио, а оно бар неколике изнио и пропратио? Ми се богме од њег, као писца потребе проповједања, не можемо овим само, никада задовољити! —

Шта ли мисли писац кад говори на стр. 97. у првом ступцу: „А тако раде, жали Боже, многи наши данашњи свештеници, изузевши не колико мислећих људи, који се за своју сопствену цијелъ баве . . . пословима“. И одмах при дну истог ступца говорећи, да се свештеници од проповј. дужности не смију „дати завести никаквијем махинацијама и ради себе самијех, ради својил личних интереса — свога сопственог опстанка, јер Ц. Ст. Миљ овако вели . . .“ Мисли ли писац тијем, да свештеник треба да проповједа и искрива ради прибитка и ради моралне своје користи? Ако тако мисли — криво мисли! Свештеник је и овдје, као и при тајнама средство, преко којег Дух Свети утиче на људе. Његовом личношћу служи се Он за своје дјеловање и, преповједник усуди' се икад проповједати ма из каке друге побуде, а не искључиво само славе ради имена Божјега а на сазидаванье вјерних — то он више Христа не проповједа, већ сам себе, дар свој за нужду како и потребу своју и т. д. „Личност је та прозрачна средина, кроз коју пролазе зраци вјечне истине, који греју и осветљују човечанство“. (Самарин у преводу).

Сав чланак овај претрпан је цитатима француских публициста и аустријских фелдмаршала. Енглез Миљ заступљен је па сваком ступцу у толикој мјери, да нам се чини, е је тај човјек некакав важни пасторалиста хришћанске цркве. И уводни а изводни кон-ц многих његових мисли јесу разлагања Милова, које писац назор интерпретира у корист овога глагољања. Ја не знам рашта то он све чини код нашијех толикијех

символичнијех књига и црквених писаца. Из књиге о презвитерекијем дужностима писац вади једну циглу реченику; (иджити го гтрхом и тргпрголк йрй должнк еггк) а у њезиним првим главама тако је детаљно, тако красно разређена ова света дужност свештеничка, да не може — чини ми се — куд боље бити. И св. Јован Златоусти у IV. и V. гл. својих шест књига о свештенству на свој златоусти начин говори о проповједању, а он може да послужи као капа-

цитет и свјетској, а камо ли црквеној књижевности. Мени се све чини, да је писац овога чланка једно хтјео, друго започео, па му онда испало нешто треће, што се зове: „Пош'о не стиг'о!“¹⁾

¹⁾ Ма да је критизирање и полемика у нашем листу искључена, ипак пропустимо овај „поговор“ младога писца јавности; ради умјесног му разлагања, молећи писца чланка „Значај и потреба проповједања“ да се не љути, јер умјестан приговор свакоме може од користи бити. (Ур.)

ВИСОКОПРЕОСВЕШТЕНИ ГОСПОДИНЕ, МНОГО-ЗАСЛУЖНИ НАШ — АРХИПАСТИРУ!

Говорено Њ. В. митрополиту Николајевићу у Б. Дубици.

Провидност и свемогућност преблагога Бога, добра воља и Патриотичка љубав, као и света дужност Вашег Високопреосвештенства, — пак свеопшта пажња и жеља духовне вам дјеце, миле Пастве Ваше — Српског православног Народа — довела је Вас овђе, на нашу велику радост и пуно задовољство у средину нашу!

Благочестива и Христољубива, пак родољубива ово — мјесна срп. прав. Црквено-школска Општина, у Славу Бога и крета Часнога, на дику и понос светогам' Православија, — Те велике Васељенске Православне цркве — цркве Христове, — подигла је себи овај велељепни св. храм, дом Божији, дом молитвени! Саградила је велим, као што се ево види, — овај српски сијон! И предобри је Бог својом милонћу моју маленкост толико узвисио, те сам ја сретан, и пресретан — да на прагу овога српског сиона ново подигнутог, којему сам ја са дозволом и благословом вашег високопреосвештенства дана 31. Априла ове године и темељ освештао — у овоме мени милом мјесту са браћом свештеницима и милим Српским народом — предусретнем, и по св. дужности дочекам нашег милог Архијереа — т. ј.

вас високопреосвештени господине, много заслужни добротворе и добри оче цркве своје, народа свога, народа Српскога!

Предајући, са дубоким поклоном, и срдчним цјелованијем вашу св. десницу — овај свети часни крст, у свете руке вашег Високопреосвештенства, — са којим ако Бог — да, да сутра као одређени дан, благословите, освештате и трonoшате, са прописаним својим св. Архијереиским молитвама — Овај свети Храм Божији да се и у њему пропоје св. литурђија у славу Божију и да по примјеру као — достојни замјеник светогам српскога Савве — благословите народ свој — збор српски.

Са пуном радошћу и весељем, изјављујем вашем високопреосвештенству, велико одушевљење и задовољство Српског православног свештенства и народа на томе — што је ваше високопреосвештенство саизвољело своју очинску љубав исказати, пак сте под своју дубоку старост на овако далеки пут из престолнице своје одважили се путовати, и овамо у ове доста далеке крајеве своје Богом спасајеме простране Архидијецезе доћи, — да се од зове — те врло скромној жељи и синовљевом позиву народа свога,

уважавати и са њом се дичити; јер ко вјерује истинитога Бога чистим срцем, истином љубави, — онемо Бог и помаже, благосиља му плод и род, и не да му за навјек умријети.

На данашњи дан — на дая општег прав. весеља и славе, отворимо један другогме срца наша . . . Видимо, јесмо ли мирни са савјешћу; јесмо ли помагали немоћна брата свога, јесмо ли болне лијечили благијем ријечима, да се надају на Бога; јесмо ли били у завади са браћом својом; јесмо ли радили против рода и племена; јесмо ли хулили Бога и вјеру; јесмо ли шта неваљало учинили, што би могли нанијети штету и себи и народу своме . . . ???

Када све видимо, зарецимо се браћо мила зарецимо се, да је Србин Србину свој; да ће брат брата потпомагати, а не један другогга обарати.

Господ се диже из мртвијех, па треба и ми да прогледамо новијем очима, очима живијем, јер доста смо били мртви.

Вријеме је браћо! Вријеме, које брзо пролази а за собом носи клицу било добру, било злу.

Које за кајања, треба још сада да се покаје; јер сада је живот нови, који нам будућност подређује.

Отидимо на гробове нашијех њедова и праједова, закунимо се прахом светијем, даћемо се љубити. — без разлике вјере; да ћемо брат брату бити у помоћи и запојимо им: „Христос воскрес“!

Нека се и они спремају, јер ће наново оживити, у вечној слави и блаженству.

На гробовима нашијех праотаца закунимо се истинитом љубави, да ћемо свој рол и вјеру поштовати, до задњегга часа, па се радосно помолимо:

„Ускренућу твоме Христе Спаситељу, пјевају анђели на небесима, и нас на земљи удостоји да чистим срцем тебе слаavimo!“

Амин.

На духове.

Благочестиви хришћани!

Сишао је Дух свети у виду огњевих језика на Христове апостоле, те се тијем испунило Христово обећање: послаћу вам утјешитеља Духа, који ће вас умудрити.

Апостоли су били искупљени на молитви у једној соби, наједном зачује се глас као духање

силнога вјетра и испуни сву кућу, ће апостоли бијаху.

Чим су се напунили Духа светогга, почели су одмах говорити разним језицима; јер их Дух свети на то угућиваше.

Апостол Петар пред искупљеним народом у Јерусалиму, поче проповједати распетогга Спаситеља и на његове духовите ријечи, пријеђе одмах у Хришћанску вјеру хиљаду људи. То је била прва општина Хришћанска, који у Христа вјероваху.

Затим се апостоли разиђу по свијету, проповједајући и крстећи људе у име Оца, Сина и Светога Духа.

Као што је Дух свети задахнуо апостоле свемоћном силом, тако смо и ми задахнути духом — душом живом. И, док смо живи, душа је у нама, а чим умремо, душа оставља тијело и враћа се своме Творцу.

Када је душа преча од тијела, када од тијела немамо никакве помоћи; јер од тијела постаче најпошље земља и прашина, зашто се онда браћо, не старамо више за душу, него за тијело?

Видимо, да нам од тијела нема помоћи, и опет се толико бринемо за тијело, а душа је многоме споредна ствар!

Немојте тако браћо!

Зар се не сјећате, кад нам ко умре, па био отац, мати, брат, сестра, највећи пријатељ или добротвор, чим издахне, сваки од нас виче:

„Носише, носите мрца из куће, видисте, да се усмрдио!“

Зар то вије истина?

А, док је душа у тијелу, тијело одијевамо и задовољавамо свјетским сластима, и царица душа гола нам је!

Због тијела једемо и пијемо, а због душе нећемо многи да помажемо оне, који помоћи желе и траже! Када ми од Бога просимо, да нам да здравља, среће и напретка, то смо и ми због наше душе дужни давати неку помоћ онима, који помоћи траже; дужни смо понешта од своје зараде давати, како за сиромаше, тако и за добротворно цијели, па ће нам душа спасена бити. . . .

Ко воли ноћ него дан?

— Ноћ воле само непоштени људи, који су огрезли у разним грјесима; воле они, којима је и у сред дана мрачно; који отимају туђу муку

и невољу; који краду и убијају. Ето њима је у свако доба ноћ. И они љубе само оно, на што се поштени људи гаде.

Који живе у мраку, њима се чини, да су у животу, али они су мртви, јер су свој дух погазили. Они се осврћу на тјелесне жеље и наслађују се у њима, а дух им непрестано по тами хода.

О, неваљали и лукави срцем! Зашто пљујете на светињу, зашто бјегите од свјетлости, за што не живите духом и истином, за што идете странпутицама, за што не идете за хришћанским предводителем, који умиљато збори; „*Ја сам живиш, пуш и истина!*“

Дан воле они, којима се дух узнио, над тјелом, који су далеко од мрака и таме, који раде онако, како им душа жели и осјећа, који се наслађавају само у ономе, што је узвишено и свето, — што је више од тијела; који се заносе духовитим дјелима.

Њих је Дух свети умудрио, те им је душа премудра, душа разумна, душа блага, душа права, а овим даровима били су овјенчани сви пророци, Божествени апостоли и мученици, који су имали еднаку силу, једнако сједињење, једнако поклоњење светој тројици.

За то браћо Хришћанска, када видите, да без душе — без живота не може ништа постојати, треба да све изгубите, а душу да очувате.

Како сте дужни душу своју очувати, тако је дужност свакога од вас, да се старате и за душе другијех људи.

Истина, свештеницима је повјерено, да се они старају за спасење, душа своје повјерене пастве; али и сваки Хришћанин треба да води бригу, о спасењу душе другога, радећи онако, као што чланови једнога тијела чине, да једно другога потпомажу — I. Кор. 12: 26.

Свети Јован Златоусти говори овако онима, који мисле, да не треба да се старају о спасењу душе другога:

„Кад је јање твога сусједа рањено и лежи на путу, зар га ти нећеш подићи и јавити за њега сусједу? А зар мање вриједи душа другога, када ти увидиш, да је она рањена, или је пошла неправим путем?!

Када пламен обузме кућу твога сусједа, ти не можеш мирно посматрати на ту несрећу; па за што, да те ни мало не дира у срце стање

другога, кад га је обузео пламен рђавијех тежња? И још ако хоћете, можете више него ми један другога поправљати. Ви више времена један с другим проводите и боље него ми један другога пазите“. (толков. на посл. Јевр. бесједа 10).

Данас, на дан велике славе православне, када је дух свети сишао на апостоле, паднимо на кољена и завапијмо вјечном Творцу, да нам опрости прегрјешења, да и нама пошаље Духа светог, те ко је у заблудама, да прогледа духовним очима.

Дух свети напуниће нас силом и снагом духовном, ули ће нам свете наде, послаће нам вјерног анђела чувара, свијех ће нас искупити у царство Своје, опростиће онима, који се у њега надају; с тога се поклонимо нераздјелној Тројици, јер нас је она спасла —

Амин.

На Петров-дан.

„Паси ѓкцы мољ пий и зкариница мољ, пий аганцы мољ“.

Благочестиви Хришћани!

Слаткијех и божанственијех ријечи, које је преблаг Христос рекао своме ученику Симону Петру, кад га је запитало:

„Љубиш ли ме?“

Па када му је апостол рекао:

„Ти знаш Господе, ако те љубим“. На то му је Спаситељ одговорио:

Паси овце моје, паси избране моје, паси јање моје!“

Ове ријечи нијесу се односиле само на апостола Петра, него је тијем Христос упитао и остале своје ученике и апостоле, и дао им власт да чувају стадо словесно најсветијег међу светима, — да чувају све људе, синове небеснога Оца — Бога.

Христос им није казао само просте ријечи, него им је сам најприје примјером предъачио, умудрио их је св: Духом и дао им власт, да могу вршити дјело велико, дјело најсветије, да сви људи познају једнога, правога, преблагога и најљубезнијег Оца — Бога, да га хвале и славе ѿ њиѣ и до кѣкл!

Отворимо Еванђеље!

Нема ријечи, која не велича славна дјела великога учитеља над учитељима Христа Спаситеља; нема ријечи, која нам неби показала

WWW.UNILIB.RS

стазу и пут, куда да идемо. Он је Источник благоме дјелу; Он је врело, које не пресушује

Христове ријечи величају Бога и сву Васељену. Да се дивимо, да величамо, Хвалимо, слави-
мо и узносимо свете ријечи и дјела Његова света.

А, када је љепше споменути Спаситељеве ријечи: „Паси овце моје“. — него данас, када слави-
мо успомену премудрих и врховних апостола Петра и Павла, те да се сјетимо рада и труда свијех боговјенчанијех апостола, који су про-
свијетлили људе новим завјетом, — завјетом мира и љабави те су на рушевинама старозавјетним први пут обасјали сунчани зраци свете хришћанске науке, — сунчани зраци наше миле и једноспасавајуће вјере православне!

Између свијех апостола, најревноснији су били Петар и Павле који су својим животом, светим и славним дјелима разнијели Хришћанско име са Истока на Запад, и у гордоме Риму мученичком смрћу запечатали су трудове своје.

Рим их је онда презирао, прогонио и најпошљб на смрт осудио, — те су апостола Петра наопако на крет објесили, а апостола Павла посјекли су.

Данас их исти Рим обожава и прославља; јер је освједочено, да свијетло дјело не може потамњети.

Као што су апостоли Петар и Павле мученичком смрћу страдали, проповједајући разапетог Спаситеља, тако су и остали св: апостоли и ученици страдали и мучени били разнијем мукама, по свима крајевима свијета, докле је Хришћанска

вјера ухватила корјена међу многијем племенима и народима.

Када је наша вјера истинита и света, срце нас мора забољети, што су многи чланови православне вјере охладњели према њој.

У данашњем свијету, нема оне сладости и пожртвовања, нема онога поштовања према вјери нам праћедовској! Без вјере, сва су нам дјела мртва, а опет ни вјера нам не вреди, ако не чинимо добра дјела.

Наша српска Историја, исписана крвљу српскијех јунака и мученика, окружена неувелим дјелима нашијех славнијех предака, износи нам много и много примјера, да наши претци нијесу жалили ни живот свој за вјеру православну и за име српско.

С тога вас и ја поздрављам браћо српска, браћо православна и позивам вас, да боље поштујете вјеру праћедовску; да сте један другоме у помоћи; да љубите само оно, што вјечито траје; да се слажете на дому, и у пољу и у свакоме раду; да вам овај свети храм буде дом молитве, дом прибјежишта Богу, те да га уредније похађате; јер су вам црквена врата широм отворена... И празнујући овај свети дан помена св: апостола ускликнимо:

„Радуј се Петре, камену вјере и искрени друже твога учитеља Христа, нашега Бога; радуј се најљубезнији Павле, проповједниче вјере и учитељу све Васељене, — молите се Богу за нас, да нас умудри и упути на свака добра дјела! Амин.

Невесинье.

Двије-три с пута.

(Из манастир. Гомионице у ман. Моштаницу).

Пише јеромонах *П. С. Иванчевић*, српски учитељ.

— Манастир Моштаница лежи сјеверно је од манастир. Гомионице, а далеко је добријех дванаест сахата. Пут је, изузевши два до три сахата хода, лијеп и романтичан.

— Пошавши од манастир. Гомионице западно, дође се за неких десет минута на дома ријеке Гомионице, онда се све покрај те ријеке иде до тако званог Вулића — моста.

Тај се мост налази у селу „Обровцу“, а приповиједа се, да га је правео неки гореки ајдук Симо Вулић, по коме се је и зазвао „Вулића — мост“, ма да је већ можда двадесет пута на ново прављен.

Вулић је родом из Сратинске, котар бањалучки; радо га се околни народ сјећа, јер бијаше

— Од „Вулића — моста“ баћи се на лијево и поћи испод два брдашца, а кроз шуму звану „Градина;“ та шума добила је своје име по развалини, што се у сред шуме на повисоком брду налази, а зове се „Хргина — Градина.“ Пут стрменит и бреговит, па борме доста и неуперан, довешће те из села Обровца у шуму „Шљепачу,“ отален рјечици Сратинској. Онда, обрале мој, окрени уз једну страну покрај куће једног римокатолика, и ето те у шуму „Кумбарушу,“ која је кроз ове двије године сва исјечена у кору, и сад се на ново брижно гаји.

— Изашавши из „Кумбаруше,“ пред тобом се пружају равна села, поља и ливаде. Па кад то брате видиш, ту Божју љепоту, онда ти и нехотице папу на ум ријечи свете матере цркве, па их од милине у себи тихо изговараш и појеш:

„Јако возвеличипасја дјела Твоја Господи веја премудростију сотворил јеси!“

Слава тебје показавше му нам свјет!“

И јели љубезни мој Србине, кад разгледаш све љепоте и красоте у природи Божјој, зар да не зајјеваш ону цара Давида? —

— О брате хвали Господа!... „Хвалите Господа с небеса, — Хвалите Га на висини светој, — Хвалите Га анђели његови, — Хвалите Га све војске његове, Хвалите Га сунце и мјесече, Хвалите Га све звијезде сјајне, Хвалите Га небеса, И све што је на више небеса, Нека хвали свето име Божје, Јер Он рече и свијет се сав створи, — Он постави све и за довијека, Закон даде свему на свијету. — Хвалите Га све бездане свјетске; Огањ и град нека хвали Господа, Снеж и магле и вјетрови свани, који врше свету вољу Божју, Све планине, виси и хумови, Све дрвеће, и сви кедри земаљски, Сви звијерови и сва стока листовом, Све бубице и птица крилата, Сви царев и народи земаљски, Сви кнезови власти и судије, Старци, дјеца, момци и дјевојке, Нека хвале сви име Господње, јер само је оно узвишено, — Славе Божје пуна су небеса Псалом 148). —

— Прво село до Кумбаруше јест Јелићи, лијево и плодно село. У овом селу на десно обали ријеке Гомионице, а на граници котара приједорског и бања-лучког постоји света мати црква, врло стара, од дрвеног материјала. Предање каже, да је и одрије на истом мјесту црква била

па се 1815. срушила. Побожна околна Србадија начини данашњу цркву. Кум јој је веле био некакав Радиса, па се и данас по куму зове „Радишина-црква.“ Не зна се право кад је освешћена, храм је пренос моштију св. оца Николе. Служи за двије парохије — „Јелићку“ и „Градинску.“ Хвале је вриједно, што је ова црква врло лијепо ограђена, рачуни се брижно воде, а и чешће се отвара, него друге сеоске цркве у овим крајевима..

— Из Јелића води добар коловоз управо на железну станицу „Омашки,“ а не! „Омарска,“ како се од стране железнички органа и званија зове. Добар пут са Омашког води на главцу цесту, којом се иде у Бања-Луку, или Приједор.

Више те цесте пружило се је село „Маловица. Ово се село од окупације званично зове „Ламовита, но народ каже „Маловица.“

— Маловица спада парохији „Бистрици“ — Приједорском протопопијату. Иста се парохија пружа изнад споменуте приједорске и бања-лучке цесте, а испод шума: Лисине, Дубраве и Крнина. У Дубрави, а и Лисини има по једна развалина, које народ зове „градине.“ Ниже шуме Крнина, а између рјечица Бистрице и Лушице, налазе се некакве старинске рушевине — зване „ћелије.“ Народно предање каже, да су ту негда живјели калуђери. Цркву имали су мало даље у данашњем селу Бистрици. То се мјесто данас зове „попова црквица.“ Попова, за то, што је туда земљиште својима г. г. Петра и Ђорђе Зрнића, свештеника. Како сам — ма да ми није пут туда био, ударио покрај те „црквине,“ а од куће мог пријатеља младог свештеника г. Р. Л. Милошевића, то сам баш на истом мјесту затекао г. пароха П. Зрнића, гдје с мајсторима ћевши, да што ћелије на брзу руку направи! Рече ми, да ће ту и цркву правити? — (С чијом дозволом? Ур.)

Неке године — мислим у 1892. нашао сам на тој црквини мали крстић од туча, с једне је стране распеће Христово, а с друге стране не могу поуздано рећи каква се иконица налази но рекао би св Богородица.

Крстић се код мене налази.

Мало се пође с поменутом бања-лучком и приједорском цестом — према Приједору, и онда лелекне се десно млинарским путем у село Бабиће, а онда у чувену Козару. Што јест, јест, од куће

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Д
Е
М
И
Ј
О
П
Е
А

смиреног и бескарног попе г. Симе Павловића један и по сахат хода, добро се мора човјек ознојити, док дође до једног дјела Козаре „Мрако вице,“ а отален, оклен баш и почимље права Козара, пут је добар, и милина је кроз зелену гору по ладу путовати. Каквих старина, или

шта спомена вриједног нема на путу из Бабића па све до самог манастира.

— Ето то је најкраћи и најпрећи пут из манастира Гомионице у манастир Моштаницу у Крајини љутој! . . .

Манаси. Моштаница, 7 Августа 1895. —

ПРОПОВИЈЕД ПРИ ОСВЕЋЕЊУ ЦРКВЕНОГ ЗВОНА.

Божјим промислом и благословем, према хришћанској заједници, из више крајева сабраног народа, освети се данас ово црквено звоно, овај плод ваше срцем и душом жељене замисли кога — обгрљени пламеном љубављу према св. цркви, православној вјери и витешком имену српском — од својих уста одкидајући, набависте, за вјечан спомен и украс ове свете цркве, које ће вас са овог црквеног узвишења блаженим гласом — св. цркве — поздрављати и гласити радосне и молитвене дане, побуђујући увијек у срцу своју нас побожност на славу божију и благодарност према приложницима ове свете цркве.

Ово је видљив и необорив доказ, колико жарко љубите свету цркву и вјеру своју, како чврсто држите своје лијепе обичаје српске, и продужујете оно, што су вам ваши прађедови, у давно минувалим вјековима, јуначно извојевали и својом крвљу запечатали, пак су се зато и удостојили назвати житељима раја, стубовима православља незаходимим звјездама наше славе и величине. —

Па кад нам је овај свети дан донијела срдачна љубав и постојана тежња душе, према нашим светињама, и ако желимо праведно и без икаква страха и ужаса, изаћи пред лице Божије у дан последног суда; онда требамо и друге хришћанске дужности према св. цркви вјерно и тачно вршити, јер није доста храмове изградити и украшавати, већ и ревностно похађати; ма како да су нам величаности и сјајни храмови, опет немају важности пред Богом, ако су у свечане дане празни. Бог, ком је престо небо а подножје земља, неживи у рукотворним црквама, јер апостол Павле говори хришћанима: „Еν ιησφ црква Бога живиго“. Дакле, по св. писму, ми хришћани сачињавано праву цркву, а храмове зато издамо, да се у њих на молитву и слушање за-

кона божијег скупљамо, јер није нема светијег, спокојнијег блаженијег мјеста, гдје би се душа право хришћанина у тајности с' Богом разговарала, гдје би се ојађено срце од туге ублажило, и најпокоренији грешник живом Богу молитвом обратио, него у једној — која спасава — цркви православној; и онда је храм наш дом божији, када смо и ми у њему сабрани на Молитву. Сам основатељ св. цркве Господ наш Исус Христос говори: „ће су два или три сабрани у име моје, ту сам и ја међу њима“ (Матеј 18, 20.). —

Па кад је тако, онда, србине мој, увијек помисљај на Бога; убијек буди у цркви својој; кад те на молитву и службу божију позива хришћанска дужност и глас звона црквеног; свој поглед често к' небу управљај; на ликове светиња и божијих ангела; воштаница свијећа нека ти је често припаљена у цркви и у дому твоме, да те и она опомене на мисли побожне, заповјести божије и дужности хришћанске, које имаш према Богу, према ближњему своме и самоме себи. —

Сваки човјек браћо, кад разумно промисли о земаљском животу своме, па био он јак или нејак, богат или сиромах, имао већу власт и силу у рукама или никакву, видиће да без божије моћи и снаге ништа за себе ни за другога створити неможе; видиће, да су његови кораци сплетени, језик ухваћен а дисање узапћено; паћи ће дакле много својих дјела, која се неслажу са законом божијим, и сазнаће, да све што има од Бога има, те да ми се ваља смирено покорити суду Божијем и приближити Богу истини са страхом и трепетом, као што је и старозавјетни праотац Аврам видивши лице божије назвао себе: „земљом и прашином.“

Смиреност је дакле прва добродјетељ пред Богом, јер нас неможе спасти никакво старање н

труд, ако при томе немамо праве смирности. Она је тако велика пред Богом, да се ђаво може претварати и узети облик сваке добродјетељи, дочим о смирености никако дознати неможе шта је она? Зато дакле будимо и ми, бл. бр. смирени поштени и богобојажљиви, пак нас овђе на земљи, неће мучити никаква туга нит' невоља, него ће милост божија увијек пребивати на нама и благословити нас рука Божија!

Ви оцеви и мајке србинске; сјетитите се врло често оне најсветије и неопходне дужности своје, коју вам Бог и ваша родитељска љубав налаже, да ју имаде према породу својој: учите их добром и псбожном владању, казујте им истине свете православне вјере и правила Хришћанског владања и живљења; Омилите им ићи у св. цркву и чувати своје лијепе обичаје народне, а старије слушати и поштовати; кажите им да је велика срамота и од Бога грјехота лагати и цсовати, красти и срамно говорити. —

Још имамо времена, имаде и нас многобројно, који се оживљавамо снагом наше старинске вјере, и народности српске, пак док је времена, бр. хр пренесимо то драгоцено благо и неизгладиму снагу, у млађана срца и душу нашег подмладака, и добро ју причврстимо, да их нико у тому по-

љуљати неможе, на путу овог промјенљивог живота и свијета. — А са тим благом и снагом наоружаћемо их и оснажити само у српској школи, ће се добије право знање и Богопознање. тамо их шаљите дакле браћо! тамо је свјетлост и знање, јер ако у том будемо хладни и немарни, може нас противна струја и вјетар одвести на својим колима у бездан неисходности. канце непопустљиве, и заједницу, којој је нада на спасеније небеско, и бољу славу и величину земаљску — замрла, притиснута стјеном вјечне непомичности. Пак се неби могли одужити, достојно српском нашем просвјетитељу Сави, св. великом Василију, великомученику Димитрију Проконију и многим другим.

Бдите и молитва, да не кидите кљ наплетља. (Матеј 26. 41.) пак ћемо тако приближити се срећи и напретку нашем: тако ћемо постигнути оно, што желимо и за чим тежимо, а милостиви Бог ће нам саслушати топле и побожне молитве, и благословити нас, и ово црквено благољепије сада свагда и увијек, вјекова. — Амин.

У Осјечанима, мјесеца августа 1895.

Написао: Остоја Пантић,
свештеник.

ДВИЈЕ ТЕЖАЧКЕ СЛАВЕ.

I.

— Васлава, ижева. Слависмо, војединаго Господа Бога, Исуса Христа сина Божијег и Спаса нашег. С кретоу часним — са најиспратним: Михаила, Гаврила, Руила, Раваила; свети славни — свака тебе фази; ваиме апостола дванаест, пророка триста и осамнаест — правомученика, четири света ванђелиста: Марка, Матију, Луку, Јована. Ваиме: Васелију Великога, Глигорију Богослова, Јована златоуста, Јована Милослана, Илију чудотворца, ижева Ниђију (?), Ристова Николу, Самоила, Јеремију, Зарију Вакума (Авакума), Илију, Јеласију, Ђурђа Димитрију, Проккопа, Теводора (Теодора), српског кнеза Лазара, свјатијех Мученика и Мученица; приђоше више Петра и Зарије — кроз огањ, воду и гору два ребрена Кузмана, Ђиру, Дамјана, Јована Пантеливана (?), преподобни отаца: Алексију, Ступ-

ног, и Симеуна Ступног, ва четири свете преподобне Петке, Мајке Саве (Саре). Ижево просијаше, вачетири света свештеника, владикку, Деспота Јована, уручише вајаким царем (?) ручку (фрушку) Гору, утврдише њим (свима) на здравље, спасе није — нашем дому и домаћину, свој браћи Србима у овђину (опћину), Богу је слава и држава. нами је здравље и помиловање!...

— Поклањамо се Богу и слави Божјој, светом оцу Николаји (или како је већ име светитељу, кога домаћин слави); поклањамо се Богу и слави Божијој, светом оцу Николаји поклањамо се Богу и слави Божијој, светом оцу Николаји — амин! (Чуо од житеља села „Малине“ — манасти. парохије Манојла Палачковића). —

II.

— Васлава, ижева, вослависмо Господа Бога и Спаса нашег, с кретоу часним, са испратним

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

најстаријим Михаила и Гаврила, Руила и Раваила, свети и славни, восвети хвали, пријестола апостола, во ињи (све) дванаест апостола, и шеснаест пророка, четири ванђелиста: Марка, Матију, Луку и Јована. Подржиште нас, помилованије Божје и Спаса нашего са кретом; са најиспратнијим, са триста осамнаест мученика. Мученици голи, боси, пређоше кроз огањ и воду, утврдише нам вјеру, праву, славну и чисту хришћанску вјеру, нама на спасеније, нашем дому

и домаћину, свој браћи Србима у овћину, и пријатељима нашег закона, наших манастира и црква! . . .

— Богу слава и држава, нама здравље и помилованије; и помилуј нас, и обрадуј нас Боже, јер се теби може, помилуј нас, тако ти воље и милости Твоје — амин! (Чуо од Јована Милаковића-Зекића из Кмећана — парохије ман.)

Манасти. Гомјеница, 1895. год.

ПРСПОВИЈЕД НА ВЕЛИКУ ГОСПОЈИНУ

држао: у цркви соколовачкој **Јован О. Митровић**, свештеник козички, 1895.

Благочестиви Хришћани!

Срце је моје пуно радости, а душа спокојства, кад вас видим на овом св. мјесту, храму, као у дому Бога живаго, сакупљене у тако великом броју, у име тога: да заједно данас прославимо — данашњи св. празник.

Драги Хришћани, на данашњи дан, све православне цркве, следе празник: Успеније пресвете Богородице, т. ј. успомену Њеног путовања са земље на небо. —

Св. Дјева Марија, а по рођењу Христовом Богородица, још из свог дјетињства, одликовала се свима врлинама, које се могу сматрати, као највећи украс на овом временом и тренутном свијету; те исте добре врлине, могу човека у загробном — вјечном животу, удостојити наслеђа царства небеског. —

Св. Дјева Марија, да је се заиста одликовала добрим врлинама, сведочи нам то: што је она од Бога изабрана, да роди Бого-човека, који ће бити Спаситељ и избавитељ, грешнога рода човечанскога; који је коначно, тако ниско пао у велики grijех, да га је само свемогућство Божје, и превелика милост Његова, могла избавити и спасти, од тако великог греха.

— Велим вам, да се св. Богородица, одликовала добрим врлинама. — Па да се запитамо, шта су то добре врлине? —

Добре врлине, или навика на добра и Богу угодна дела јесу као н. пр.: чистоћа душе и срца, од сваких наваљали жеља, помисли и осећања; чинење оних дела која су Богу и нашим ближњима — људима, мила и драга, истинита

и усрдна оданост, Богу као Творцу и Благодјетељу — човјековом.

Да браћо, с таквим врлинама, чистим и правим животом, пресвета Богородица — небеска царица, удостојила се Божје превелике милости, те је, данас цио православни народ слави и велича.

Св. Дјева Марија, као што је год небеска царица, тако је исто и земаљска — велика царица; над свима царицама, јер Она се, по својој превеликој милости, брине о нама грешнима овдје на земљи. — Она је наша посредница и заштитница, код престола Свевишњег Творца. — Она се за нас, моли Оцу небеском, и чува нас од сваких мука, бјједа и невоља, које нас овде на земљи сваки час сналазе. —

Она нашу душу успокојава и кријепи да може остати онаква чиста као што нам је од Бога дана; т. ј. да наша душа може лакше трпјети, све сујете грешвога човјечијег тијела; које је наклоњено, на земљи, свима породцима и сујетима, које лишавају нашу душу њене првобитне чистоће, као и наслеђа вјечног блаженства у загробном животу.

Побожни Хришћани!

По примеру небеске царице — пресвете Богородице, и ми смо дужни, да као православни Хришћани и Срби живимо овде на земљи, китећи се и красећи се, правим Хришћанским животом; добрим владањем и поштеним понашањем, како према Богу, тако и према нашим ближњима — људима. А то све састоји се у

У томе : ако ми очувамо чистоћу наше душе и савјести ; милостивост срца, према ближњима ; крјепост и не злобност душе. — Ми живећи овде на земљи, треба да промишљавамо, о нашем загробном — вјечном животу. — Ми треба да се овде на земљи спремамо, за вјечни живот ; а да би се могли спремити за вјечни живот, — да се удостојимо царства Божијег, потребно нам је, да се владамо по Божијем закону ; који нам помаже, да чинимо добра и Богу угодна дјела, а забрањује нам да чинимо све оно, што није Богу и нашим ближњима — људима мило и драго.

Све што који дан, више овди на земљи пребивамо, те се све ближе прикучује крај нашега земаљскога живота. — Да је заиста тако нема сумње, јер то нам се сваки час освједочава ; како видимо да смрт све људе изненадно сналази. Па тако ће и нас : а ми се одједном нађемо неспремни за вјечни живот, у који полазимо, тада ћемо, у загробном животу пријећи Спаситељу, говорећи : „Господе Господе, отвори нам.“ Ако ми не будемо, достојни и заслужни царства Божијег, чућемо глас Његов : Ја вас непознајем“. После тога шљедоваће нам вјечна мука, која је приправљена за грјешнике ; који нијесу достојни нашећа царства Божијег. —

Овај наш земаљски живот пренутни, према загробном — вјечном живому, тако је мали, „као један сахат према цијелој години“. Но на то се грешни човек неможе да смисли, него, за тај један мали сахат, овога вијека, према будућем вијеку, учини толике грехове, те га у загробном животу лише нашећа царства Божијег, на вијеки, и тако остаје вјечити мученик ; оделавајући за своја нечовјечна дјела, која је овде на земљи чинио ; не помишљајући да има правде, да има вјечног праведног небеског судије, пред кога мора сваки изићи и своја дјела собом понијети. — Не знајући да овај наш земаљски живот, није ништа друго, него, једно путовање кроз овај свијет, у онај вијек.

За то, драги хришћани, сваки од вас зна најбоље своју рђаву навикку, гријех и порок, који има при себи ; па гледајте, те се од тих рђавих навика одучавајте. За своје грехе покајте се

истинито и ујердно драгом Богу, — Ко му се каје и од срца моли за опроштај грехова, — Он му, по својој превеликој милости, и опрашта.

Свако дјело, које знате да је грешно, не мојте радити ; па и помисао рђав грјешан је, јер човек све што ради, најпре мора помислити, па тек онда извршује, — ради и приводи у дјело.

За то немојте ни помишљати, на оно што је прошло, и што није поштено. Не укрјењујте и нераспаљујте у срца вапа рђаве помисли, жеље и осјећања, него их, са оним што је племенито и добро, гасите и искорјењујте.

Тако исто клоните се сваког зла ; — рђавог друштва, слабог човека ; ако не ће зло од тебе, а ти бјежи од њега. Општите што чешће с оним људима, од који знате да ћете чути нешто добро, корисно и поштено ; а рђаве — слабе и покорене људе, сажалавајте, по могућности саветујте и одвраћајте их, од свих њихових досадањих рђавих навика и порока. —

Бог је отац свију људи ; па кад се таков један грешник поправи, Он се радује из своје превелике очинске љубави насрам човека, као свога најсавршенијега створења ; што се обратио од оног грјешног пута, који га води у вјечну пропаст, а пошао је с оним путем, који га приводи к Богу и вјечном блаженству.

Своје млађе упућујте савјетом, и примером им предњачите у свему што је добро, ако желите, да доцније у зрелим годинама, постану честити, сретни и корисни, како вама и сами себи, тако и цијелом друштву људском, у коме се буду налазили — живили. —

Тако радећи, драги хришћани, може се сваки од вас веселити а спокојно очекујући надати се свом успенију ; јер сте као путници, са земље на небо, приправни за тај превелики пут.

А душе ваше веселе су, што се приближују свом извору — Оцу небеском ; небеској парици пресветој Богородици, као својој заштитници.

Молимо се ујердно св. Богородици, нек и будуће, остане наша — посредница и заштитница, код престола свевишњег Творца. Амин.

БЛЕЖАЊЕ У ЕГИПАТ.

— Јеванђ. Мат. 2. 13—23 —

Приближежио: П. С. Ианчевић, јеромонах.

Кад источни мудраци одоше —

Тад анђео Јосифу се јави:

„Узми дјете и матер његову,

Па бјежите у Египат равни!“

„Тамо буд'те све док ја не дођем

И док кажем — шта ће те радити,

Јер ће Ирод тражити дијете,

— Радо би га хтио погубити“ . . .

Кад се Јосиф иза сна пробуди,

Узме дјете и матер његову,

Па по ноћи он се на пут крену

У Египат, у ту земљу нову.

Тамо бјеху — док не умре Ирод,

— Тако ј' била наредба од Бога,

Што је преко свог пророка реко:

„Из Египта дозвах сина мога“!

*

Кад је Ирод пр'јевару видио,

— Што мудраци њему учинише,

Да заповјест те по Витлејемској

Околини — сву дјецу побише.

А кад Ирод крволочни умре —

У сну анђ'о Јосифу се јави,

И рече му, да се натраг врати,

И да име свето, Бож'је слави.

„Умрли су они — што гоњаху дјете,

И што жедни бјеху — крви бож'јег' сина,

Па сада се врати и не бој се ништа,

Бог је сатр'о — свога сина — душманина“!

Послуш'о је Јосиф анђеоске р'јечи,

Дигао се одма и спремао се пош'о,

Уз'о малог Христа и његову мајку,

Па је с' њима срећно у Назарет дош'о.

У Бос. Петровцу 14./VII. 1895.

Богд. Р. Милановић-Крајишник.

ПОУКА*).

Св. оца Јеврема Сирина о вршењу добрих дјела

Љуб. слушаоци! Ово нас данашње вријеме, — вријеме благодатног Христовог царства нуди и приводи, да вршимо — чинимо добра дјела, ради вјечног живота и блаженства.

Јер, ко овај времени, земаљски живот, распуштено и страшно проводи, тражећи, да тјелу угоди, тражећи славу и уживање, очекује га неумитна смрт, а. његову славу и уживање, постизање срам и неспокојство. Према томе, поквареним и необузданим људима је смрт у правом смислу смрт — пакао, а добрим и побожним вијенац, и похвала; хрђави је се (смрти) боје и 'страше, а добри и побожни радо је очекују.

Сви ми, и, без *оног* пошљедњег дана овде на земљи можемо увидити слику добра и зла, живота и смрти, награде и казни, што ће, по св. писму, у пуној мјери у загробном животу људе према свом раду постићи. Тако видимо, да многи

силни и разметачи и без пошљедњег дана овде на земљи добивају осуђење и казну; да, неправедне судије од осуђених осуђени бивају; да многи богати — тврдице осиромашине; мудри на једанпут поманиташе; снажни изнемогоше; здрави се разболеше; радосни и весели оплакаше; државе многе пропадоше, а друге усташе. Само, ако хоћемо признати, видимо, да данас ништа извјесно ни стално нема међу људима.

Шта више, ријетко да има који праведан и богоугодан човјек у свијету, као што и пророк Михеј прорече: *несиш побожног са земље и нема правог међу мудрима* (7: 2); *дјеца бесчасте своје родитеље, јер сим грди оца, кћи устаје на матер, снаха на свекреку своју* (Мих. 7: 6); жене се одмећу од људи својих и непоштују их; мужеве не држе завјет према женама, него их злостављају и за робинје сматрају; млађи не признају и не поштују

* Овај чланак извађен је из шестомјесечног пролога светих. Пролог је великом колу писан у манастиру Дјевичињу

старце, а старци не живе, и не владају се при-
мјерно — за углед према млађим, јер су им у
устима зле ријечи, сладост у беспослици и пи-
јанству; нема вјеровања ближњи у ближњега, ни
сусјед у сусједа; не смије се ко усудити и брату
рођеном савјет дати, или, какву тајну открити,
јер одмах у себи замишља хрђаве и пакосне
намјере.

Сви, — као што прор. Михеј рече, *вребају*
крв, сваки лови брата свога мрежом (7: 2). Завист
и пријевара овим свијетом завладале су; само-
вољство је прекипљело; на вјеру се заборавило,
те се вјерује по својим жељама и тежњама, или
никако.

Али, с *тим* такво невјерство неће вјеру Бо-
жију укитути (Рим. 3: 3). Но, то се није само
народу опазило нечистије већ и код многих
свештеника опазила се скандалозна равнодушности
према свештени вјере.

Већином се данас осуђује и криви Бог,
што су толика зла и лукавства у свијету, а не
расуђује се, да је Господ Бог нама људима дао
разум да своју вољу обуздамо; да добро мислимо,
него напротив замишљамо лукавства; снагу нам
је дао, да и ми друге слабомоћне подигнемо, а
ми се силни градимо, те сиротињи се ругамо и
њој поругу чинимо; власт нам је дао, да и ми
друге заштићавамо и бранимо, а ми их, као невинне

и праведне мучимо и зостављамо. Дакле, нити
има правде ни праведна суда. Ишчезе љубав,
завист, злоба и мржња се умножи; погази се и
понижи доброта, а пресвоји се лицемјерство; за-
пусти се смиреност, усвоји се гордост; престаде
истина, а земљом лаж завлада; *у свему је народ*
непокоран, синови лажљиви, који неће да слушају
закона божијег (Исајије 20: 9)

О, велика је дубина благости и дуго трп-
љењу божијем! Како, да због свију ових зала не
гњеви се већ, нити осуђује? Али не, као немогућ,
него као свемогућ, на један пут ће дати осуђење
и казну за овака зла. Као милостиви отац, не
употребљује још гњев, него нас милује, жели и
од нас очекује, да би се поправили и покајали.

О човјече! *главно је свему што си чини*: (ек-
лез 12: 13) *Бога се бој, владај се по заповједима*
његовим, служи му и љуби га од свега срца и све
душе своје (V књ. Мојс. 10: 12) *јер то је све чо-*
вјеку (еклез 12: 13). Као најдивнијем створу
његовом.

Молим вас пак, браћо, примите ријеч поу-
чења (евр. 13: 22). *И Бог мира и љубави биће*
с вама (II кор. 13. 11))

У *Факовићима* 10/8 1895.

С словенског превес и допунио

Теодосије С. Поповић.

парох факовићки

РАЗНО.

Св. Петар Петровић-Његош, владика и го-
сподар црногорски, ради његовијех велики за-
слуга за јуначку земљу црногорску, прозван је
још одавна *свештим*; а сад читамо у листу „Про-
свјети“, у синодалној Типографији у Москви,
напечатано му је и правило службе, те ће се
према наредби црногорског митрополита од сад
сваке године 18. октобра у свима црногорским
црквама служити св служба *св. Пешру*, цетињ-
ском чудотворцу, чије нетљене моћи почивају у
манастиру цетињскоме. —

Високопреосвећеном г. митрополиту Србије
Михаилу навршило се је ове године на св. Петку
41 година, од кад је постао архијереј. Он је за
све то вријеме био прави пастир, па и онда, кад
је морао да се бори с неправдом, доказао је, да

га ништа не може скренути с правог пута. Он
је обогатио нашу сиромашну богословску књи-
жевност својим књижевним радовима, често се
је појављивао као добротвор цркве и школе и,
можемо слободно рећи, да је мало у православљу
таких јерарха, као што је митрополит Михаило.
Да награде тога великана ма у колико, епископи
га србијански одликоваше ријетким одликова-
њем у нашој цркви, *бијелом камилавком* и *па-*
накамилавком, на којој блиста крет од драгог
камења. Занета и приличи тако одликовање та-
коме јерарху, коме је мала награда за његове
труде. И ми се придружујемо жељама пријатеља
Његова високопреосвештенства — а то је сав
православни свијет, да много још поживи на
понос православљу и Српству. *Живио!*

Папа Лав XIII. желећ да оно поправи, што су његови предшасници, а особито имењак му Лав IX. покварили, замислио је племениту мисао, а та је да се прекине срамни расцјеп у Христовој цркви, па да буде опет „једно гтало и једини папство“, као што је некада било. То је заиста лијепа мисао и сви је за таку држе. Но папа Лав XIII. криво тумачи оно „једини папство“, као и остали, што су прије њега били. Он под тим „једини папство“, разумијева себе — папу. Да је то неистина, то сав православни и неправославни беспристрани свијет зна, јер је по критичном истраживању доказано, да није римску цркву основао апостол Петар, већ апостол Павле, а осим тога апостол Петар није био Христу ни већи ни мањи од осталих апостола. Папа Лав XIII. тражи још, да православна црква призна г тале заблуде, које су на западу поникле од његова скретања с правог пута, па до данас.

Да опомене православље, каква му опасност пријети, Васељенска је црква послала посланицу свима православним хришћанима, која је разборито и научењачки написана и, која је уједно достојан одговор на „енциклику“ папину од прошле године. *Ову важну посланицу допијећемо у цијелости у идућем броју нашега листа.*

За бављења Његова Величанства у Загребу у октобру о. г. догодио се је немио догађај, који мора сваког православног дирнути. Неваспитана руља ђака, коју је опоио дух неких зачешењака, напали су на српско-православну цркву и полупали јој прозоре, на којима су биле слике св. угодника. Увјерени смо, да православни никада не би тако што учинили, а још је веће изненађење овдје, што су у томе одвратном послу били и неки римокатолички свештеници, којима православна црква није само „шизматична“ и „јеретичка“ него није ни хришћанска, па су мислили да ће је порушити једним каменчићем. Његово је Величанство отишло незадовољно из Загреба. Како „Сарајевски лист“ јавља, ти су жалосни ђаци осуђени на три недјеље а неки на мјесец до 6 затвора. Тако и треба онима, који нештују ни вјерска чувства свога ближњега и брата.

Школски празник. На предлог АЕ. М. конзисторије Дабро-босанске Епархије од 5./17. окт. 1895. број 2373, висока земаљска влада за Босну и Херцеговину својом велеледијењеном наредбом

од 31. октобра 1895. број 129.018/I. објавила је на све окружне области, све котарске области, котарске испоставе, на г. комесара за град Сарајево, на управитељство гимназије, на техничку средњу школу, на учитељску школу и на занатлијску школу у Сарајеву, те на управитељство гимназије у Мостару и велику реалку у Бањој-луци: „да се источно-православни благодан св. великомученик Димитрија (Митров-дан) ^{7. новембра} _{26. окобра} уврсти међу оне феријалне празнике, који су назначени под в.) у наредбама од 3. априла 1884. број 7033 и од 2. јула 1885. број 14.631 и, да се тај дан имаде сматрати као школски празник.

Српско-православно црвено-пјевачко друштво „Слога“ у Сарајеву приредило је друштвену забаву у корист своје благајне 3. септембра о. г.

Пјесме су отпјеване на опште задовољство, а „Три бекрије“ шаљиви комад у 3 радне с пјевањем, кога су представљали чланови тога друштва, одигран је како треба. Осим поуке коју смо из тога комада црпили, шала нас је подобро заносила, слатко смо се насмијали при многим епизодима, које су у игри по реду долазили. Друштво заслужује потпуну хвалу присутне публике.

Срп. правосл. црк.-пјевачко друштво „Гусле“ у Мостару, такође је имало своју забаву 1. октобра о. г. са пјевањем и преставом „Стари и његов син Хусар.“

И на једној и другој забави, свирале су војничке музике.

Имендан Њез. ц. и кр. величанства царице и краљице Јелисавете, прослављен је овде 7. новембра о. г. уз свечано благодарење у новој срп. правосл. цркви. Благодарење је одслужио високопреосвештени АЕ. и Митрополит наш г. Ђорђе Николајевић уз асистенцију: 2 архимандрита 3 прота 6. свештеника и 2 ђакона. Благодарењу је присуствовао Његова преузвишеност Барон Кучера са чиновништвом војног и цивилног сталежа, многи варод и ученици са својим наставницима из овомјесних завода, као срп. прав. црквено пјевачко друштво „Слога“. При свршетку „молебствија“, Њег. високопреосвештенство изјавило је своју и народну оданост Прејасном престолу владалачком, преузвишеном г. Барону.

Храмовска црквена слава старе сарајевске цркве, прослављена је на дан св. Архангела Михаила и ове год. свечаном архијерејском службом. Његово Високопреосвештенство митрополит Николајевић на овој служби изволио је суплента рељевоког богословског училишта *Константина Чавића* рукоположити у чин презвитера (јеромонаха), а монаха *Теофила Савића* произвести у чин ђакона (јерођакона). Богослужење, бденија, јутрење и литургије трајало од 5-9^{1/2} с. изјутра. Ма да нам наш љубљени митрополит од неког времена поболцјева, ипак је тако тешку службу црквену издржао јуначки, као и свагда. — Бог нека нашој св. цркви милостив буде, и Његово високопреосвештенство још народу своје очува чесна, здрава и долгоденствујушча!

Овијем даном измијенуте су старе црквене клисаре (тутори) и замијењени новим.

Из листова дознајемо да је *рашко-призренско посланство* у особама г. г. Х. Петра Мичетовића и Х. Живка Шантрића приспјело у Цариград са пуномоћи од стране онамошњег српског народа, да моли Његову светост вселенског патријарха, да се у Призрену за митрополита остави г. *Дионисије Петровић*, архимандрит из Скопља. Та вијест обрадовала нас је у толико, што се тамошње српско становништво заузима, да на призренску архијерејску столицу сједне Србин — владика; а још више и за то, што је г. архимандрит Петровић наш земљак — босанац, који је себи тако лијепог повјерења знао стећи, и у оном народу, изван своје домовине Босне.

(Нова јеврејска секта). У Русији је основана нова јеврејска секта, која ће се звати Нови Израил. Ова секта одбацује разјашњење старог завета по талмуду, те не признаје талмуд. Ово је исповједање нове секте: 1. Пет Мојсијевих књига; 2. понедељак сматрају првим даном у седмици, те светкују недјељу; 3. одбацују обрезање. 4. молитве у духу талмуда исправиће се у духу нове секте; 5. синагога ће се звати Нови Израил; 6. јешће свако месо, које једу Хришћани; 7. руски језик примају за домаћи језик; 8. испуњаваће све грађанске дужности, нарочито војничку дужност; 9. чланови ове секте не смију да кајшаре; 10. Нови Израил као секта организоваће се, кад влада одобри

правила; 11. секта захтијева потпуно уживање грађанских права и нарочиту дозволу за склапање мјешовитих бракова; 12. ради разлике од Талмудиста, носиће секташи знак на одијелу.

(Најјачи човјек на свијету). Бечки лист „Das interessante Blatt“ од 7. новембра (по нов.) 1895. год. — доноси четири слике у разним позитивима, „најјачега човјека на свијету“ — *Драгољуба Михајловића* Србина из Србије, по занимању медицинара у четвртој години, а попраћа их овим описом: у Бечу се налази сада човјек, кога медицински и атлетски ауторитети држе за најснажнија човјека у свијету. Овај див није још показао никакве јавне пробе о својој надчовјечанској јачини; ну, цио начин тјелесне грађе, развијеност његових мишића, дали су потпуна оправдања назначеним личностима, да му прогностикују да он припада дивскоме роду и да га нико од мајстора и љубитеља атлетства у јачини неће моћи достићи, кад се он само буде извјећбао. Млади је голијат ђак медицине на бечкоме универзитету. Г. Драгољуб Михајловић, Србин, рођен у Алексинцу у Србији. Њему је тек 23. године, а начинио је у својој отаџбини сензације својом изванредном јачином, јер се одиета није могао нико мјерити с њиме у тјелесној снази. Кад је дошао у Беч, било је сасвим појмљиво, да је потражио бечке атлете, који уживају знатна гласа у иностранству, и опробао је своју снагу са снагом бечких атлета. У атлетском клубу „Херкулес“, којем је управитељ добро познати атлета Кирил Витеза, чинио је српски атлета више пута пробу своје јачине; и Витеза који са правом се рећи може, да спада међ најјаче људе на свету, издао је младом медицинару свједоштво, да он и данас, још неизвјербан у атлетској вјештини, заслужује прво мјесто међу најјачим људима на свијету, Михајловићеве су колеге са универзитета много говорили о његовој јачини; а један од најчувенијех анатома на универзитету — демонстрирао је једном приликом својим ђацима у учионици, изванредно развијену мускулатуру и снагу српскога ђака; и та је демонстрација у толико већу сензацију учинила, кад професор рече, да још није видио тако развијене мишиће. Михајловићеву су снагу мјерили, и дошло се до увиђења, да је он у стању да убије човјека једним својим ударом. Он е исто тако доказао, да се може успјешно бо-

Урити противу дванаест обичних људи, јер он спаја са својом јачином и знатну окретност, што га уздиже изнад осталих атлета. Млади се атлета неће за сада јавно продуцирати, почем, као академски грађанин не може то ни чинити; ну кад буде свршио ову започету медицинеку науку, науман је Драгољуб Михајловић да покаже своју циновску силу.

Јавна благодарност. Висока земаљска Влада „за Босну и Херцеговину“ благоизвољела је ове године нашој св. цркви у Герзову даровати:

1. Апостол.
2. Октоих I. П. дјела

На томе племенитом дару, изриче се великој дароватељици од стране црквеног одбора и народа овдашњег најјердачнија благодарност. Живила! Герзово 6/10. 1895,

За црквени одбор:
пресједник

Шпиро Вубњевић.
прото.

Јавна благодарност. Родољубиви брат Србин г. Марко Добројевић, трговац из Бос. Крупе, постигнут правом хришћанском побожношћу и истинитим српским осјећајима, даровао је у градњу наше нове цркве у Бишћу приликом полагања њеног темељног камена готовијех 200 фор. а приликом купљења милодара по Босни и Херцеговини опет у исту цијел 200 фор. — Свега дакле 400 фор. Исто тако и г. Раде Стефановић и Никола Јовановић, први 65 фор. а други 115 фор. Осим тога даровала су и остала браћа Крупљани лијепе прилоге које ради малог простора листа, није нам могуће на јавност изнијети.

Потписаној општини мањка ријечи, којима би могла да изрази поменутој господи своју благодарност на том њиховом племенитом и богоугодном дару, којијем су извољели у помоћ притећи овој нашој св. матери цркви, која је тек ево у половини градње своје, ама која ће — ако Бог да — њихово родољубиво име као ктитора и црквених приложника на вјеки спомињати. — Лијепа им хвала како од стране овдашње српске православне општине, тако и свега народа српско-православнога у овијем крајевима. Нека их милостиви Бог поживи, заједно са свима њима милима и драгим, који су и поред великога трошка и труда око тамошње српско-православне школе, која се баш ове године дограђује — сјетили се

и овога храма божијега, који занета сада више него икада највеће помоћи потребује

Дај Боже да се и друга браћа Срби, којима је Свевишњи дао, те су могућни, на њих угледају, те да свагда буду притјецали у помоћ светињама својијем, које су нас кроз толико вјекова сачувале у нашој св. вјери православној. — Дај Боже да се и друга браћа угледају на ове честите хришћане и родољубиве Србе, који извршују дјелом оно, што неки хоће само голим ријечима да надокнаде.

У Бишћу 21. септембра 1895.

За српско-правосл. црквено-школску општину.

Пресједник

Коста Ковачевић

парох надзир.

Перовоћа

Јово Судчевић.

Благајник

Т. Боснић.

Јавна благодарност. Побожни парохијани и титори ове св. обитељи у 1892. години жртвоваше, откинувши од својих уста, те су покрили овдашњу св. матер цркву, цинплексон у вредности 1182 форинта 58 нов. а ове године, односно при свршетку 1894. побудише се и набавише и друго звоно у вриједности од 24. форинти 25 нов.

То звоно освештано је од Гаврила Стојнића игумана м јермонака Петра С. Иванчевића и подигнуто лицем на божић 1894 године. По обичају, кум је био звону Михајло Багар, жител села Вилуса, и том приликом придарио је 50 форинти. а ова браћа срби хришћани придарише: По 5 фор.: Јован Грмуша. По 3 фор.: Станоја Моцоња, Саво (Гавран) Гајић. По 2. форинта: Васо Милојевић, Петко Вукелић, Саво Вучен и Аћим Јовић, Танасије Галић, По 1. фор. 50 нов.: Тане Бабић, Никола Милојевић, Ђуро Шевер, Спасоје Берендика, Вук Максимовић, По 1 фор.: Никола Мastroвић, Никола Раковић, Милић Милеташевић, Дамјан Савић, Ристо и Илија Кос, Сава Савић, Ристо Дмитровић, Васиљ Кос, Ђуро Милојевић, Ристо Чергић, Станко Рађевић Ђукан и Годе Вукелић, Вујо Мирнић, Нико Милошевић, Томо Стојић, Мића Зељковић, Никоим Вукотић, Саво Бабић, Ристо Бојанић, Јусуф Хаџеповић (мухамеданац), Ђуро Шкрбић, Стеван Јовић, Јован Ристо и Дамјан Палачковић, Мијаило Поповић, Марко Марковић, Васо Микић, Симеун Кременовић, Ђуро Богојевић, Мијаило

Савановић, Ристо Вукаиловић, Ристо Марковић, Теодор Ђутић, Мијо и Игњо Антонић, Раде Зарић, Марко Кос, Лазо Гатарич, Тодор Ђурђевић, Васо Стојчић, Марко Благојевић, Тоде Савић, Мијаило Илија и Трифун Милосљевић, Нинко Тривунца, Мијаило Палачковић, Ђуко Врашевић, Ристо Шурлан, Мијаило Станић, Петко и Стоја Лукија, Никодим Драгојевић, Мијо Милановић, Станко Станић, Ристо Козомора, Ђуро Марјановић, Стеван Рис, Миле Бањац, Марко Теодосић, Стојко Ђурђевић, Цвијета Мишић, Дмитар Берендика, Јанко Благојевић, Станоја Палачковић, Мијаило Лубурић, Стеван Дримић. *По 80. нов.*: Јошо Вукаиловић, Илија Вукалич, Јован Вуиновић, Миле Бунић, Миле Драгојевић, Ђурађ Адамовић. *По 60 нов.*: Миољка Савић, Ристо и Стоја Кос, Ристо Чајић, Лука Ритан, Ђурђија Косић, Марко Драгојевић, Којо Мушић, Саван Мушић, Никола Умјеновић, Нико Вукаиловић, Јован Шкаловић, Нина Вукелић, Гавро Жабич, Никола и Стана Бркић, Илија Јеличић, Ђурђија и Марко Бркић, Јека Милошевић, Остоја и Стојић Стојичић, Тривун и Глиго Ђурић, Милић Станоја, и Симо Поповић, Никола Каљанчић, Илија Малновић, Пејо Савановић, Лука Бунић, Пантелија Бабић, Стојић Марјановић, Станко Рка, Миле Ђорда, Стево Ђукић, Пане Петковић, Вид Палтеш, Милан Каљалчић, Јово Кременовић, Пајо Поповић, Пејо Мајеторовић, Тешо Драговић, Остоја Жабич, Божо и Јосиф Кременовић Цвијо Висерчић, Ђирило Ковач, Ниле Станић, Стојко Драгојевић, Јошо Удовичић, Лазар Арсенић, Гавран Матић, Станко Ђопић, Ђука Јока Миле Бјелица и Симеун Милосљевић, Пејо Дојчиновић, Стево Богојевић, Јован Шурлан, Тодор Дроњић, Симо Савановић, Симо Клинцов, Мијо Палачковић Ђукан Стево Илија Дева и Глишо Батур, Јово Филиповић, Цвијо Ожеговић, Тривуна Марковић,

Јован Ружевић, Тривун Дримић, Стојан Палачковић, Јаков Ритан, *По 40 нов.*: Голуб Косић, Тоде Мушић, Нинко Јовичић, Јован Марчета, Стеван Радун, Саван Агић, Алекса Девић, Лазо Марјанац, Ђуба Стојчић, Ђурађ Радановић, Миле Гаврановић, Милан Босанчић, Зарија Каљанчић, Лазо Удовичић. *По 30. нов.*: Мијаило Кајтез, Ђурђија Кос, Нина Ритан, Сава Савић, Стојко Симеунић, Зека и Миле Бркић, Миле Мирнић, Станоје Ђурић, Ђурађ Грачанин, Саво и Јован Максимовић, Стојић, Милетић, Симеун Ритан, Гавро Танбурић, Миле Галић, Стоја Џанбић, Лука Чавић, Миле Марјанац. *По 20 нов.*: Анђа Кос Ђурађ Средић, Стојко Драгојевић, Лазо Вуиловић, Стоја и Дева Мирнић, Јока и Миољка Мирнић, Дева Девић, Јошо Босиљка и Анђа Бркић, Јока Мирнић, (Танасија) Пантелија Грмуша, Мара Поповић, Стеван Ана и Миољка Бунић, Ђурађ и Мијаило Стојчић, Илија Марјанац, Милош Марчета, Илија Крагуљ, Илија Ђорда, Ђуро и Ристо Максимовић, Миле Пејић, Стеван Гаврановић, Јован Малетић, Симеуна Тркуља, Нинко Ритан. *По 10 нов.*: Петра Мирнић, Ђуба Јеличић, Стоја Милошевић, Стоја Јока и Стојна Бунић Лазо Штрбац Станка Поповић. Од стране браства ове св. обитељи, горе поменутијем дароватељима велика захвала. Дај боже, да се и други христјани угледају на исте, те да не пожале доћи, на оваке цијељи; а такођер и овијем дароватељима, који купише у ову свету обитељ, и то: један ђачки крет, купи Петар Марковић у вриједности 11 фор. од нов. Стана Дмитровић Пејо Поповић, једну рипиду по 11 форинти 9 нов. Лазар Ј. Поповић грађанин из Бањалудке, један кото (казан) за водоосвећење у вриједности 12. фор.

Манастир Гомионица 1895. године.

Гаврил Стојнић.

игуман

ОДЛИКОВАН.

Њег. високопреосвештенство зворничко-тузлански митрополит Никола Мандић. Превршњим ријешењем Њег. ц. и кр. Апостолског Величан-

ства од 26. октобра о. г. одликован је комтурним крестом ордена Франца Јосифа са звијездом. Честитамо!

СПИСАК

питомаца примљених у богословски завод 1895./96. године.

Текући број	Име и презиме	Мјесто, год. и дан рођења дијецета.	Претходна научна спрема	Примјетба
1	Василије Кандић	Фоча у Херцеговини 6. окт. 1875. Мостарска.	V. разреда вел. гимн. у Сарајеву.	У I. разр. богосл.
2	Димитрије Димитријевић	Бос. Шамац у Босли 24. септ 1875.; Зворничка.	V. разр. вел. гимназије у Сарајеву.	У I. раз. богосл. Година и дан рођења по казивању истога.
3	Теофило (Теодор) Савић, манах манастира Папраће	Високо у Босни 1864.	четири разр. осн. школе у Високом	Безозначена разр.; Година рођења по казивању истога. Рукопол. 8. и 21. Новембра о. г. за Ђакона и јеромон. у Сарајеву.

СПИСАК

наставника у богословском училишту у Рељеву у 1895. години који су монашки постриг и јеромонашки чин примили.

Текући број	Име и презиме	Мјесто и година рођења	Када је и у коме манастиру пострижен	Када је рукопол. за јерођакона и јеромонаха.
1	Августин (Александар) Бошњаковић, монах, суплент.	Т. Ковин у Банату; 1867.	17. августа 1895. у манастиру Војловици. (Види „Срп. Сион“ год. 1895. бр. 34. стр. 572.)	
2	Петар (Јован) Зимоњић јеромонах, професор.	Гацко у Херцеговини 1867.	3. септембра 1895. у манастиру Житомишљичу	за јерођакона 7. септембра 1895.; за јеромонаха 8. септембра 1895.
3	Костантин (Коста) Чавић, јеромонах, суплент.	Јагодићи у Босни; 1867.	17. јула 1894. у манастиру Озрену	за јерођакона 24. јула 1894. за јеромонаха 8. новембра 1895.

КЊИЖЕВНЕ ВИЈЕСТИ.

Манастир Рача, парска задужбина-Лавра, написао архимандрит Фирмилијан, ректор биоградске богословије. Књижница има 48 стр. а штампана је трошком архимандрита Максима, настојатеља истога манастира са сликом му. Цијена јој је 50 п. дин. Ко је рад, да поближе сазна о ман. Рачи и његовом данас добро уређеном стању, нека ту књигу набави. —

Од истога цијењеног г. писца, примисмо и *Извјештај о Биоградској Богословији* за школску 1894/5 годину, из кога се види, да је Богословију у тој години посеђавало 176 ученика. Бесједа, коју је г. Ректор говорио ученицима у почетку школске године, прештампана је из извјештаја у засебну књижницу од 7. страна.

Примисмо на приказ књигу „*Са пороба Александра Александровића Ш. руског цара-Ми-*

рошворца и Ушисци и слике из Русије, написао А. Пајевић. Издање и штампа А. Пајевића Нови Сад. Цијена је књизи 50 новч. — Чист приход ове књиге, намијењен је фонду дра. Ђорђа Натопшевића, за удовице и сирочад учитељску. Ради своје интересантности и цијели, ради које је ова ваљана књига издата, препоручује се поштованој читалачкој публици и свештенству, да је набави.

„*Домашња пријатељ*,” мјесечни часопис за науку, пркву, промишљеност и домоводство. Излази у Софији (Бугарска) једанпут у мјесецу. Цијена му је 4 лева за иноземство. Турска лира рачуна се 23½ лева. Лев је вриједност 1 динара или 48—49 нов. у нашем новцу.

ЧИТУЛА

† Пепо П. Крецо.

Дан 22. Јуни 1895. задао је велику и неизлечиву рану овдашњем уваженом грађанину, честитом ербину трговцу, војводи из бос. устанка 1875—78. — Госп. Перо Крецо, смрћу његовога рано преминулога и незаборављенога му јединца — Пепе.

Тек је отац почео уживати у своме даровитом и ваљаном сину . . . тек му је срце почело у радости пливати, слушајући лијепе гласове о њему . . . тек је сунце на његовом небу сијати почело, а Бог и судбина учинише крај тој очинској срећи и радости.

Млади, али ваљани Српчић издану — након двогодишњег боловања — у варучју свога драгог родитеља. Његово срце престаде кукати, на превелику жалост тужног оца и на тугу свеопћег грађанства.

Колико је млади Пепе био омиљно у мјесту свакоме, најбоље се могло видјети из оног тужног али многобројног и величанственог спровода, какав досље кроз Петровац не прође. Много-

бројни народ скупио се је, да и последњом приликом покаже, колико је љубио младог Српчића.

Прво свега ћу да у кратко опишем живот пок. Пепе и да у неколико опртам оне врлине, којима га је преблаги творац био обдарио.

Пок. Пепе рођен је у бос. Петровцу 1880. год. од оца Пере и мајке Саве. Кад му бијаше двије године умре му матер при рођењу његове млађе сестре, за којом он остаде сироче. Отац његов чинио је све и сва, да његова дјечица одрасту у што бољем васпитању. Након једне године смрти мајке Пепине, ожени му се отац по други пут. Колико је пок. Пепе био послушан својој новој матери, најбоље ће знати, који су видјели колико је ова за њим сузе лијевала и горко нарицала . . .

Одрастав васпитан од свога родитеља, свршио је основну школу у мјесту; а за тим I. раз. гимназије у Биограду; коју је ради порушеног здравља морао прекинути. Проведена година у Биограду највише је и учинила, да је он својој бољи подлегао. И ако се је и прије тужио да је слаб, ипак је био веома прикладан и једар, но она година у Биограду довела га је, да је тако омршао, е се је свак чудио шта би са дјететом.

Пошто је дошао из Биограда кући, и отац му увидећи слабо здравље, забаци мисао о даљем школовању.

Услед велике слабости у преима, слао га отац по разним купалиштима и у благе предјеле као у Далмацију и т. д.

Потоњи пут пошље га ради блаже климе у Спљет; гђе је провео један мјесец дана, а за тим је пошао на Цетиње, којом приликом је од морског зрака још више ослабио. Кад се је вратио са Цетиња, дође у Грахово (котар: Лијевно) одакле даље не могаше, него ту нане у постељу. Ожалашћени отац, чувши то, пошље људе те га — пошто није могао јакати — пренесу преко свега Унца на носилама, а пошље у колима кући. Овако болестан лежао је десетак дана и, најпосље подлеже немилосној и тешкој бољетици. Покојник је био веома послушан својим родитељима, а уз то бијаше љубитељ правде и истине. Радо је читао а највише о Српству. Па како је са одушевљењем о Српству говорио, могло се је видјети даби од њега — само да га је Бог поживио — постао негда велики патриота, — љубитељ свога драгог српског рода.

Глас о његовој смрти потресао је све грађанство без разлике вјероисповједи. Није било душе, која за њим није сузу пролила.

У четвртак је био спровод. Али спровод тако диван, тако величанствен . . . да га је тешко и у већим варошима видјети. И овом приликом показао је Перо, да је он челик јунак јер ниђе не могасмо видјети црне траке . . . све је то замјенула наша лијепа српска тробојница. Преко десет вијенаца од разног цвијећа испреплетаних српским тробојницама, красили су покојников сандук и његове носиоце. У четири сата кренуо се спровод од куће цркви, ђе је опјело прочитано од пет свештеника. А особито су ову тужну свечаност увеличали својим дивним хармоничним појањем г. г. Адам Пејић, учитељ и Радоје М. Вуксан срп. уч. приправник.

По свршетку опјела, изговорио је дирљиво слово пречасни госп. К. Новаковић прото, у коме је потанко оцртао врлине милога покојника; а за тим је спровод кренуо кроз чаршију на гробље.

Овдје је госп. Новаковић свештеник прочитао пјесмицу — тугованку, од нашега мла-

дога пјесника госп. Богдана Р. Милановића, којом је приликом многа суза потекла. Ради цјелине, доносимо ту пјесму.

† Пепе П. Крецо.

И опет један млађани живот

Угину . . . преста . . .

Српчића, врлог . . . послушног сина и опет неста! . . .

Узалуд нега очева мила . . . већ њега није!

Узалуд вапај сестрице тужне што груди бије . . .

Узалуд сузе — Српчића мали што за њим лију,

За другом својим што прса млада рукама бију.

Све залуд, авај Боже! . . . Пепе нема!

Тужни отац гробу хладном њега спрема.

Авај Боже, што учини тако, сада!?

Зашто оте нашег Пепу — тако млада?!

Залуд пјесма, залуд туга, — њега није,

Јоште мало, па ће земља да га скрије!

А над тобом — српски сине,

— Прије нег те скрије рака —

Ужалости и ја кличем:

Земљица ти српска лака!

Кад је и то свршено, и последња молитва за покој душе младог покојника прочитана, спуштен је сандук у хладни гроб. За тим су вјенца полагаани, и најпосље се тужни народ разиђе.

Младога покојника оплакују: отац Перо, друга матер Анђа, сестра Даринка и други еродници, којима нека преблаг и дарује снаге, да претрпе овај тешки и ненакнадиви губитак, а милом покојнику нека преблаг господ да у рају насеље! лака му српска земља и вјечни покој!

Бос. Петровац 1895.

Обрад Баић.

Некторије Димитријевић

владика вршачки.

умро је 20. Новембра т. г. у својој резиденцији Вршцу. Тај хвале вриједни родољубиви и избражени јерарх, свршио је свој кратковремени живот у 56. години.

Души великог покојника желимо вјечно наслеђе међу светим и праведним!